

Vlaams
Parlement

vergadering **C39**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 12 november 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, en aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het verplichte inburgeringstraject voor nieuwkomers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 272 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de schaalvergroting bij lokale besturen en het vermijden van 'donutfusies' – 271 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de fusiebonus in het kader van de schaalvergroting van lokale besturen – 317 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de bestemming van de middelen van het openruimtefonds voor de lokale besturen – 299 (2019-2020)	16
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toekenning van een kwaliteitslabel aan uitvaartondernemingen – 379 (2019-2020)	21
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van sociale media als campagnemiddel – 391 (2019-2020)	23
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologische code voor lokale mandatarissen – 392 (2019-2020)	28

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, en aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het verplichte inburgeringstraject voor nieuwkomers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest
– 272 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, in 2017 heeft het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) een ordonnantie aangenomen die inburgeringstrajecten in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest verplicht maakt. Ondertussen is er ook een samenwerkingsakkoord tussen de gemeenschappen. Het Vlaams Parlement heeft dit instemmingsdecreet op 24 april 2019 goedgekeurd.

Nieuwkomers kunnen aan deze verplichting voldoen door een inburgeringstraject te volgen dat door de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) of de GGC wordt georganiseerd. In het verleden heeft de GGC ervoor gekozen voorlopig zelf geen inburgeringstrajecten aan te bieden. Hierdoor kunnen nieuwkomers zich in de praktijk enkel wenden tot de inrichters van de Vlaamse Gemeenschap en van de COCOF.

Volgens de letter van het samenwerkingsakkoord kan de GGC deze keuze enkel aanpassen en eigen inburgeringstrajecten aanbieden na overleg met en notificatie van de andere partijen van het samenwerkingsakkoord. Ik citeer het meerderheidsakkoord van de nieuwe Brusselse Hoofdstedelijke Regering: "De regering zal een uniek Brussels onthaaltraject uitwerken voor nieuwkomers op basis van de gelijknamige GGC-ordonnantie. Zij gaat binnen de bevoegdheid van de GGC een Brusselse koepel oprichten die het aanbod moet coördineren, zowel voor wat betreft het aantal beschikbare plaatsen als wat betreft de inhoud van het traject, de validering, het aanbod, de uitwisseling van praktijken enz."

Met deze passage in het Brusselse regeerakkoord lijkt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering nu over te willen gaan tot de organisatie van een apart Brussels traject van de GGC, dat in concurrentie zal staan met de Vlaamse en Franstalige trajecten. Tegelijkertijd alluderen twee Brusselse ministers, met name minister Gatz van Open Vld en minister Maron van Ecolo, er openlijk op dat het beter zou zijn te evolueren naar een eenvormig inburgeringstraject in Brussel, los van de huidige opgezette structuur en tegen de geest van het samenwerkingsakkoord in.

Daarnaast is er nog een andere reden tot bezorgdheid met betrekking tot het samenwerkingsakkoord. Het verplicht karakter van de inburgeringstrajecten zou op 1 januari 2020 moeten ingaan. De Vlaamse Regering heeft haar engagement op dat vlak in het Vlaams regeerakkoord herhaald. Ik citeer: "De verplichte inburgering in Brussel is een feit en kan van start. Vanuit Vlaanderen is hier hard aan gewerkt met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie; we zetten ons nu volop in op de uitwerking en toeleiding naar de Nederlandstalige inburgeringstrajecten."

Het is ondertussen duidelijk dat de deadline, 1 januari 2020, dode letter zal blijven. In het Brussels Parlement heeft minister Maron, samen met minister Van den Brandt van Groen, verantwoordelijk voor de bijstand aan personen in het Verenigd College van de GGC, verklaard dat het onmogelijk is de ordonnantie tijdig in werking te laten treden omdat de gemeenten niet klaar zullen zijn. Minister Maron heeft een aantal technische en organisatorische problemen opgesomd. Zo zullen de gemeenten nog niet in staat zijn om hun rol te spelen in de identificatie en de

informatie van de nieuwkomers en in de opvolging en de controle van het inburgeringstraject.

Minister, hebben uw collega's in de GGC u reeds geïnformeerd over de mogelijke organisatie van een apart inburgeringstraject door de GGC, zoals voorzien in het samenwerkingsakkoord? Heeft de GGC reeds overleg met de gemeenschappen georganiseerd om de plannen te verduidelijken?

Staat u in contact met de leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en van het Verenigd College van de GGC met betrekking tot de uitspraken over de evolutie naar een eenvormig inburgeringstraject? Dit heeft betrekking op een bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en gaat regelrecht in tegen het samenwerkingsakkoord en het Vlaams regeerakkoord.

Weet u welk standpunt minister Dalle, Vlaams minister van Brussel, met betrekking tot dit onderwerp zal innemen tijdens de volgende vergadering van het Verenigd College van de GGC?

Hoe zult u, tot slot, samen met de rest van de Vlaamse Regering de effectieve invoering van de inburgeringsverplichting in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest verder opvolgen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ontving onlangs inderdaad een uitnodiging van Brussels minister Maron om samen te zitten over inburgering in Brussel. U weet dat minister Maron samen met Elke Van den Brandt binnen de GGC bevoegd is voor de gezondheid en het welzijn. Op dit overleg zal duidelijk worden wat de concrete plannen zijn van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering met de inburgeringstrajecten in Brussel. Ik zal dat daar vernemen. Ik ga niet af op verklaringen in de media. De juiste plaats om dat te doen is aan tafel bij dat overleg.

Collega's, u kent zelf de institutionele orde en de afspraken in Brussel zeer goed. Indien de GGC zelf inburgeringstrajecten wil organiseren, bepaalt artikel 1 van het samenwerkingsakkoord dat dit enkel kan na overleg met en notificatie aan de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschapscommissie. De GGC kan dus niet zomaar of eenzijdig beslissen de gemaakte afspraken overboord te gooien. Dit is het juridisch kader waarbinnen we functioneren.

Sta ik in contact met mijn collega's? Men moet een onderscheid maken tussen akkoorden die gesloten zijn en de politieke uitspraken van een minister over zijn visie op de toekomst. Er zijn een aantal ministers, onder meer Brussels minister Gatz, die hebben gezegd dat we op termijn naar dit en dat moeten evolueren. Dat is het recht van elke politicus, het zou jammer zijn als we niet meer op lange termijn mogen nadenken en als ieder binnen zijn ideologisch kader moet blijven. Natuurlijk zijn we in de uitvoering van ons mandaat, zeker als minister, gebonden door de wettelijke afspraken en het regeerakkoord.

De Vlaamse Gemeenschap biedt al sinds 2003 inburgeringstrajecten aan in Brussel. Die zijn een succes. In 2018 hebben we 3150 inburgeringscontracten kunnen afsluiten. Er is een akkoord tussen Vlaanderen en de COCOF dat elk van beide gemeenschappen 4000 inburgeringstrajecten per jaar inricht. Vlaanderen heeft dat engagement overgenomen in zijn regeerakkoord. We plannen voor de extra trajecten en de toeleiding naar het aanbod 4 miljoen euro extra in 2020. In het Brussels regeerakkoord is bepaald dat men ook in Brussel de verplichte inburgering uitrolt. Dat zijn de akkoorden van vandaag.

U vraagt me welk standpunt de minister van Brussel zal innemen op de volgende vergadering van het Verenigd College aangaande dit onderwerp. Ik kan u namens

de Vlaamse Regering melden dat we van plan zijn het samenwerkingsakkoord uit te voeren zoals gepland, en we verwachten van alle betrokken partijen hetzelfde. Mijn uitstekende collega bevoegd voor Brussel, zal dat standpunt ook innemen in dat college. Daarover kan geen misverstand bestaan.

Hoe zal ik samen met mijn bevoegde collega's uit de Vlaamse Regering de effectieve invoering van de inburgeringsverplichting in Brussel verder opvolgen? Wel, binnenkort zitten we dus samen. In Artikel 8 van de overeenkomst is bepaald dat alle partijen zich ertoe verbinden om alle info uit te wisselen die nodig is om de praktische uitvoering van dit akkoord mogelijk te maken. Er moet ook een stuurgroep worden opgericht samengesteld uit alle partijen. Die moet minstens een keer per jaar samenkomen en telkens wanneer blijkt dat het aantal aangeboden plaatsen bij een van de gemeenschappen niet voldoende is, moeten we ook samenkomen.

Natuurlijk zullen wij in dat overleg vragen naar de stand van zaken en aandringen om de verplichte inburgeringstrajecten, waar we in Vlaanderen al heel veel ervaring mee hebben en ook heel tevreden over zijn, te laten organiseren door de Franstaligen die ter zake een engagement hebben.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, zolang het GGC-traject in overeenstemming is met de letter van het samenwerkingsakkoord, heb ik geen bezwaren en zie ik geen probleem. Bovendien is een beetje concurrentie gezond. Het is wel cruciaal dat er een evenwicht is in het aanbod tussen de Nederlandstalige en Franstalige trajecten.

De uitspraak van Brussels minister Gatz baart me wat zorgen. Uw partijgenoot droomt luidop van een 'vergewestelijking' van het inburgeringsbeleid in Brussel. Hij wil dus een andere richting uitgaan dan die van de Vlaamse Regering. Hij wil de rol van de gemeenschappen inperken en dus tevens uw bevoegdheid, terwijl de Vlaamse Regering gaat voor een sterke band tussen Vlaanderen en haar hoofdstad. Ik hoop dat u waakzaam zult blijven, want het samenwerkingsakkoord is geen vodge papier.

Met betrekking tot het uitblijven van verplichte inburgering in Brussel wil ik het volgende zeggen. De verplichte inburgering in Vlaanderen bestaat al sinds 2004. We hebben een lange weg afgelegd om de Franstalige collega's te overtuigen van de voordelen van die verplichte inburgering. Het verhoogt de zelfredzaamheid van nieuwkomers, het verbetert hun participatie aan de samenleving. Nu is er eindelijk een akkoord, maar in Brussel is dat blijkbaar geen garantie voor een succesvolle toepassing in de praktijk.

Het samenwerkingsakkoord blijft er – voorlopig, hoop ik – dode letter. Alle begrip voor de voorbereidingen die de gemeenten moeten treffen, maar ik vraag me af of er hier niet meer aan de hand is. Minister Maron heeft al openlijk gezegd dat hij tegen verplichte inburgering is. Ik hoop dat u er samen met uw collega, minister Dalle, alles aan zult doen om Brussel bij de les te houden. Brussel is een enorm diverse stad, die mensen van uiteenlopende origine samenbrengt. Wie het inburgeringsbeleid niet ernstig neemt, speelt met de sociale cohesie van onze hoofdstad en bijgevolg met die van de rest van Vlaanderen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Tavernier, ik wil nog even terugkomen op de twee kernelementen die u aanhaalt. Eerst en vooral ben ik zelf een groot voorstander van de verplichte inburgeringstrajecten. Het is mijn partij die in 2003-2004 hier in Vlaanderen inburgeringstrajecten heeft ingevoerd onder minister Marino Keulen. We waren toen trouwens al vragende partij om die zo sluitend mogelijk te maken en ze ook te koppelen aan een inburgeringsexamen, een inburgeringstest. Ik denk dat dat belangrijk is vanuit emancipatorisch oogpunt.

Je kunt geen deel zijn van de Vlaamse Gemeenschap, je kunt niet functioneren in Vlaanderen als je niet de essentiële instrumenten, tools, inzichten en taalkennis hebt om deel uit te maken van die samenleving. Zonder die taalkennis, zonder die inzichten in onze maatschappelijke organisatie, zonder klaar te zijn om op de arbeidsmarkt je steentje bij te dragen aan de welvaart, ben je een vogel voor de kat. Dan sta je altijd in de marge van de samenleving. Vanuit dat oogpunt zijn wij daar absolute voorstanders van.

Ik ben dus blij dat men na vele jaren ook in het zuiden van het land op dit spoor komt, dat men ook daar zegt: wij moeten die inburgeringstrajecten in de plaats van een vrijblijvend ook een verplichtend karakter geven. Het klinkt misschien wat oneerbiedig en kort door de bocht, maar ik vergelijk het soms met leerplicht. Toen men in de 19e eeuw opkwam voor leerplicht, vonden sommige mensen ook dat dat niet moest, want dat was betuttelend, dat was zich moeien met de opvoeding van de kinderen enzovoort. Ik ben fier, vanuit historisch perspectief, dat het de liberalen waren die toen ook voor de leerplicht zijn opgekomen. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Jullie bestonden toen nog niet. *(Gelach)*

Jullie zaten toen nog in onze schapenstal. Pas nadien zijn een aantal verdwaalde liberalen socialist geworden. Maar nu ga ik kort door de bocht. Mijn excuses, ik plaag maar wat.

Alleszins, laat daar geen discussie over zijn: het is een heel belangrijke politieke stap vooruit, zeker in de Brusselse context, omdat dat heel dicht bij Vlaanderen ligt en omdat er een heel sterke interactie is tussen de Vlaamse Rand en Brussel, dat men daar nu kiest voor verplichte inburgeringstrajecten. Uiteraard zal er nog wel wat tegengesputterd worden en zullen velen daar nog hun eigen beschouwingen over maken. Maar ik ga ervan uit, en ik reken er ook op, tot het tegendeel bewezen is, dat die verplichte inburgeringstrajecten er komen. Wij zullen daarvoor ook blijvend vragende partij zijn en we zullen dat ook heel duidelijk maken, met heel de Vlaamse Regering, dus ook onze collega die bevoegd is voor Brussel.

Een tweede element zijn de uitspraken van minister Gatz. Voor alle duidelijkheid: ik herhaal nogmaals dat wij gebonden zijn door dit regeerakkoord. Wij zijn ook op een enthousiaste manier deel van deze regering. Maar politici hebben het recht om op lange termijn na te denken over hoe zij de evolutie zien van een en ander. En daarover verschillen gelukkig alle partijen van mening. Dat mag ons niet bezorgd maken. Dat moet ons tevreden stemmen, dat mensen op wat langere termijn nadenken. Trouwens, de uitspraken van de heer Gatz zijn ook heel duidelijk, hij zegt zelf heel bewust dat het een visie op langere termijn is en dat het absoluut niet gaat over de huidige periode.

Nogmaals: ik vind dat we ons niet moeten laten leiden door de uitspraak van deze of gene politicus die nadenkt over de lange termijn. Laten we kijken naar wat er vandaag gebeurt, hoe het vandaag verloopt. Binnenkort zitten we samen met de collega's van Brussel. Op dat overleg zullen we heel concreet meer informatie krijgen en dan zal ik u daar daarna graag verder kond van doen.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de schaalvergroting bij lokale besturen en het vermijden van 'donutfusies' – 271 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de fusiebonus in het kader van de schaalvergroting van lokale besturen – 317 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik heb afgelopen weekend uw beleidsnota gelezen en ik hoop dat meerdere leden van deze commissie dat ook hebben gedaan. Als burgemeester van een kleine stad was ik natuurlijk benieuwd te weten welk eten en drinken uw beleidsnota bevat met betrekking tot stedenbeleid, regiovorming en fusies. Zonder te willen vooruitlopen op de bespreking van de beleidsnota, die volgende week van start gaat, heb ik een vraag om uitleg opgesteld aangaande de fusies.

In uw beleidsnota gaat u niet echt dieper in op de problematiek van de zogenaamde 'donutfusies'. Het gaat om centrumsteden die worden omgeven door allerhande kleinere gemeenten die de handen in elkaar slaan en die daardoor alleen in hun regio overblijven. De centrumsteden zitten in een situatie met heel hoge sociale lasten. Ik denk dan aan de werkloosheid, de vergrijzing, de armoede en kinderarmoede en ook de kennis van de taal. Dit vraagt veel capaciteit en opvang van onze ambtenaren, waaraan een kostprijs is verbonden. Het is duidelijk dat een stad die problemen meer aantrekt als er voorzieningen en capaciteit zijn. Dit zorgt echter voor een enorme druk op de samenleving in die binnensteden.

Ik heb alle begrip voor omringende gemeenten die zich niet geroepen voelen om meer middelen en capaciteit vrij te maken om mee aan die problematiek te werken, maar de concentratie van dit alles zorgt voor nog meer afstand tussen het landelijke en het stedelijke. Als kleine voorafname op de bespreking van de beleidsnota zou ik u dan ook twee vragen willen stellen.

Minister, welke maatregelen wenst u te nemen om te voorkomen dat de centrumsteden uit de boot vallen als het om schaalvergrotingen en fusies gaat? Welke maatregelen denkt u te kunnen nemen om bondgenootschappen tussen het landelijke en het stedelijke te faciliteren, te optimaliseren en al zeker te behouden?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Mijnheer Van Miert, aansluitend op uw vraag om uitleg heb ik ook een vraag om uitleg over de toekomstige fusies van gemeenten ingediend. Het is een materie die me na aan het hart ligt.

Minister, ik heb gemerkt dat u in het Vlaams regeerakkoord en in uw beleidsnota, die straks wordt voorgesteld, opnieuw de ambitie hebt om, door de ondersteuning van vrijwillige schaalvergroting, sterke en bestuurskrachtige lokale besturen te creëren. De Vlaamse Regering zal een financieel ondersteuningspakket uitwerken om aan die fusieoperaties die een bepaalde minimale schaalgrootte bereiken ter beschikking te stellen. Naast schuldovername zou ook een garantieregeling in verband met het Gemeentefonds van toepassing zijn. Hierdoor kunnen nieuwe fusiegemeenten nooit minder ontvangen dan de som van de afzonderlijke lokale besturen.

Ik heb echter vernomen dat de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) daar een kanttekening bij maakt. De fusie kan ook onverwachte effecten hebben. Dat is in het verleden al gebeurd met betrekking tot de verdeling van de middelen van het Gemeentefonds, zeker in de groep van gemeenten met een voorafname. De nieuwe fusiegemeente krijgt haar deel van het Gemeentefonds op basis van het aantal inwoners. Dit verhoogt tevens een gedeelte van de enveloppe, waardoor sommige andere gemeenten in dezelfde groep geld zullen verliezen.

De vorige Vlaamse Regering heeft een aantal stimuleringsinitiatieven voorgesteld die ik altijd heb toegejuicht. Ik vond immers dat de Vlaamse Regering een zeer ambitieus en sterk pakket aanbood. Het gaat om een fusiebonus in de vorm van een schuldovername ten belope van 500 euro per inwoner, met een maximum van 20 miljoen euro per fusieoperatie.

Minister, ik heb al even gekeken in uw beleidsnota, maar ik wil mijn vragen toch stellen omdat uw nota niet altijd duidelijkheid heeft geboden. Welke stimuleringsinitiatieven zult u precies nemen om de fusies op vrijwillige basis zo maximaal mogelijk te laten slagen? Hoeveel budget plant u voor de stimuleringsinitiatieven?

De schuldovername van de nieuwe fusiegemeenten zou worden gedifferentieerd naargelang van de bereikte schaalgrootte, heb ik gelezen. Hoe ziet die differentiatie er precies uit? Wat is de minimale schaalgrootte die de nieuwe fusiegemeenten moeten bereiken? Is er een maximale schuldovername per fusieoperatie vastgelegd, zoals in de vorige legislatuur wel het geval was?

Hoe ziet u de garantieregeling voor het Gemeentefonds? Hoe zult u ervoor zorgen dat de garantieregeling voor het Gemeentefonds voor de nieuwe fusiegemeente geen nefaste gevolgen zal hebben voor andere gemeenten in dezelfde groep?

De VVSG vroeg in haar memorandum om een aangepaste fusiebonus, die ook minder vanzelfsprekende, maar potentieel sterke fusies faciliteert en mogelijk maakt. Hoe staat u hiertegenover? Zijn er mogelijkheden om ook versneld te fuseren voor de start van de nieuwe bestuursperiode in 2024? Zullen die fusies ook aanspraak kunnen maken op een fusiebonus?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert en mijnheer De Loor, ik dank u voor deze boeiende vragen, die ook interessant zijn voor mensen die lokale verantwoordelijkheid dragen of hebben gedragen. Dit is een van de grote uitdagingen waarmee we in Vlaanderen worstelen. De vraag is hoe we dat op het lokale niveau organiseren en hoe we dat zo sterk mogelijk maken.

Mijnheer De Loor, tussen de lijnen hebt u al erkend dat deze meerderheid een immense inspanning doet voor de lokale besturen, 400 miljoen euro extra boven op de 3,5 procent groei van het Gemeentefonds. Dat is een nooit geziene inspanning die Vlaanderen doet voor alle lokale besturen, ongeacht de ideologische kleur. Ook de landelijke gemeenten en steden worden daar beter van. Een aantal specifieke problemen en pijnpunten hebben we proberen op te lossen. Eigenlijk zijn we daar al in een eerste financieel gebaar zeer ver in gegaan.

Over alle partijgrenzen wordt gedeeld dat we vandaag de dag een inspanning zouden moeten doen om de schaal van onze lokale besturen te upgraden. Alleen de vraag hoe we dat doen verschilt van partij tot partij. De aanpak die we hebben uitgewerkt in dit regeerakkoord is heel goed en heel evenwichtig, en met heel veel respect voor de lokale autonomie. Daar geloof ik zelf heel sterk in. Hier zitten verschillende mensen die lokaal actief zijn, verschillende uitstekende burgemeesters trouwens, en ook minder uitstekende burgemeesters, maar ze zijn er. Ze zullen het met mij altijd eens zijn dat, wanneer er vanuit Vlaanderen en Brussel, of het nu federaal of Vlaams is, zaken

worden opgelegd, dit vaak tot frustraties leidt. We hebben dat proberen te vermijden met een aanpak die volgens mij sterk is en uit verschillende elementen bestaat.

Eerst en vooral willen we hen die willen fusioneren – wat niet eenvoudig is, wat vaak tot emotionele debatten leidt, heel veel werk met zich meebrengt, met integratieprocessen die niet altijd eenvoudig zijn, onzekerheid over de toekomstige politieke verhoudingen enzovoort –, ondersteunen. We doen dat door een fusiebonus, door middel van een schuldovername. U hebt me gevraagd hoeveel budget ik daarvoor plan. Eigenlijk is dat open end, omdat wanneer de Vlaamse overheid een schuld van een gemeente overneemt, dat binnen entiteit twee blijft. Dan verandert de schuldpositie ten aanzien van de Europese instellingen en de federale overheid niet.

Ook in de vorige bestuursperiode hebben er verschillende gemeenten eindelijk het taboe van de fusies doorbroken. Dat taboe bestond sinds de jaren 70. Ik wil de burgemeesters die daaraan hebben meegewerkt nogmaals feliciteren, want daar is politieke moed voor nodig. In mijn directe omgeving heeft collega Van den Heuvel dat in de gemeente Puurs gedaan. Dat was niet eenvoudig, maar hij heeft dat kunnen realiseren, dus hoed af daarvoor. Maar eerst en vooral is er dus een serieuze fusiebonus. Hoeveel die zal bedragen, zullen we in de komende maanden uitwerken en daarover zullen we op tijd en stond berichten.

Ten tweede is er de Waarborgregeling: de twee gemeenten samen zullen nooit minder ontvangen uit het Gemeentefonds dan wat ze voordien afzonderlijk ontvingen. We creëren de mogelijkheid van een groter aantal schepenen om op die manier te faciliteren dat twee politieke realiteiten zich verenigen.

Ten derde zullen we het ondersteuningsaanbod versterken. Dat ondersteuningsaanbod werd pas de voorbije periode opgebouwd binnen het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en hield voor het ABB ook een heel nieuw leerproces in, maar het staat er vandaag sterk. Op basis van de decreetsevaluatie die het ABB uitvoerde in samenspraak met de besturen die op 1 januari 2019 fuseerden, wordt ook gekeken of er aanpassingen nodig zijn aan het juridisch kader. Voor fusies in het decreet over het lokaal bestuur zal het fusiebestuur nog minder drempels ondervinden. Dus ook dat gaan we verder screenen en waar mogelijk bijsturen.

We gaan ook nog eens een impactanalyse doen, Vlaams en federaal, om onze hele regelgeving toch nog fusievriendelijker te maken. Het bestaande draaiboek fusies, dat vandaag een uitstekend instrument is voor zij die eraan willen beginnen, zullen we verder verfijnen en verbeteren. Dat is het kader van de stimuli die we inbouwen.

U vraagt me of die schuldovername gedifferentieerd zal worden. De VVSG heeft daar al van alles over gezegd en rond gedaan. Ik ben daar goed over geïnformeerd. We gaan die schuldovername enkel differentiëren op basis van schaalgrootte. Dat is een keuze die we gemaakt hebben in de regering. Anders gaan we zeer snel vervallen in discussies waar je wel het begin van ziet maar niet het einde.

Ik ga al deze maatregelen, die ik hier nu in sneltreinvaart overloop, opnemen in een kadernota over de fusies. Ik denk dat we in de loop van de komende maanden alle tijd zullen hebben om daar samen ten gronde over te discussiëren. Ik zou ook heel graag met die kadernota naar het parlement gaan om dan ten gronde te bekijken wat de verschillende elementen zijn die meespelen. Ik ga daar natuurlijk niet mee wachten tot 2022-'23. We gaan proberen dat wat vroeger te doen, om de appetijt tot fusioneren te vergroten.

Een tweede element in de discussie is het beleidskader, de vraag van collega Van Miert. Als men fusioneert, dreigen we dan in Vlaanderen niet tot een soort van antistedelijke fusiegolf te komen, met in het meest extreme geval donutfusies? Daarbij fusioneert men rond een stad om toch maar geen deel te zijn van die

baarlijke duivel, die de stad volgens sommigen blijkbaar is. Ik ben het daar natuurlijk volledig mee oneens, collega Van Miert, dat steden baarlijke duivels zijn.

De fusies die de vorige bestuursperiode aangegaan zijn, waren een positief verhaal. Het is volgens mij wel een realiteit dat het bij sommige fusies in meer of mindere mate meegespeeld heeft dat men niet met de stad wilde fusioneren. We hebben ook geen enkele fusie gezien die zich op een stad richtte. Dat is een moeilijk verhaal. We zeggen namelijk dat het vrijwillig is, en toch willen we een soort richtinggevend afwegingskader maken, waarbij evenwichtige regionale verhoudingen volgens mij belangrijk zijn.

Ik wil op de eerste plaats lokaal gaan luisteren. Ik wil burgemeesters daarover horen. Ik ga daar mijn licht opsteken. Ik ga de verschillende ideeën die op het terrein leven, aanhoren. Ik ga proberen daarin een afwegingskader te realiseren dat zich laat inspireren door wat er in Nederland bestaat. In Nederland heeft het kabinet een afwegingskader gemaakt voor fusies. U weet dat er in Nederland heel veel en heel vaak gefusioneerd wordt. Dat is geen bindend kader, maar een soort checklist waarbij men een aantal elementen mee in overweging moet nemen wanneer men nadenkt over fusies. Dat gaat over criteria als draagvlak, interne samenhang, bestuurskracht, evenwichtige regionale verhoudingen en duurzaamheid.

Zo'n afwegingskader dat richtinggevend is en van onderuit wordt opgebouwd, waarbij we mensen overtuigen dat de fusieoperatie iets heel duurzaam is en lang een realiteit zal zijn, is een puzzelstuk om in de goede richting te gaan. Men moet zichzelf wat kunnen overstijgen in de dagdagelijkse politieke verhoudingen en mensen een spiegel voorhouden met zo'n afwegingskader.

Een laatste puzzelstuk is de regiovorming. Het is mijn overtuiging – en ik zeg dat als iemand die al achttien jaar burgemeester is in een centrumstad, de vijfde stad van Vlaanderen – dat we moeten opletten dat de tegenstelling tussen het landelijk Vlaanderen en het stedelijke Vlaanderen niet verder groeit. Dat is een tendens die je niet alleen bij ons ziet, maar op heel veel plaatsen. Het is misschien wat te verregaand om te beweren dat de gele hesjes voor een deel uit dat spanningsveld zijn ontstaan – sommigen zeggen zelfs dat Trump zijn overwinning voor een deel uit zo'n spanningsveld is ontstaan –, maar we moeten beseffen dat er een verschil is tussen een stedelijke realiteit en politici die daarin functioneren en politici die in een meer landelijke omgeving werken. We voelen dat in alle partijen.

We zijn geografisch niet zo erg groot, dichtbevolkt en volgens sommigen een 'nevelstad'. We moeten proberen om de tegenstellingen te overbruggen. Dat kun je niet doen vanuit de arrogantie van een stad of vanuit een soort misplaatst angstgevoel vanuit het landelijke Vlaanderen. Je doet dat vooral door samenwerkingsverbanden te creëren op basis van gelijkwaardigheid.

Als we spreken over regiovorming, zijn er nogal wat mensen die zeggen dat het stadsregio's zijn. Ik denk dat het geen stadsregio's mogen zijn want dat mogen ze expliciet niet zijn. Het moet een regio zijn waar gemeenten die gedeelde belangen hebben, de handen in elkaar slaan en waar win-winsituaties worden gecreëerd. In Vlaanderen zijn er vandaag al een aantal heel mooie voorbeelden van waar men op basis van gelijkwaardigheid – ik denk aan de Kempen, aan onze regio, aan Zuid-West-Vlaanderen – en vanuit een regionale aanpak opnieuw meer vertrouwen en samenwerking mogelijk maakt tussen de stad en het landelijke gebied. Als we dat op een goede manier doen met respect en behoedzaamheid en voorzichtigheid, dan krijgen we een ander klimaat voor de fusies van de toekomst.

Dit zijn voor mij enkele elementen van antwoorden waar we de komende maanden nog hard aan moeten werken. Het staat nog maar in de kinderschoenen, maar voor mij is het allerbelangrijkste dat ik heel veel contact zal hebben en ga luisteren naar de mensen die op het terrein verantwoordelijkheid dragen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord.

De stimuli zijn er in ieder geval, dat kunnen we niet ontkennen. Het gaat over grote bedragen, hoewel u nog geen top hebt vastgelegd, maar er doen al een paar bedragen de ronde.

U legt de vinger goed op de wonde. De politieke verhoudingen blijven zorgen voor een spanningsveld en vooral ook voor emotionaliteit. Dat is iets wat ik in onze regio zelf ervaar. Het blijft een probleem. Als we de geldelijke inspanningen zelfs nog veel hoger leggen, zal het nog geen garantie zijn op resultaat in een verregaande samenwerking binnen een aantal gemeenten.

Minister, ik had op mijn vraag zeker geen sluitend antwoord verwacht, maar al wel een voorzet. Ik ben dan ook heel blij te vernemen dat u lokale gesprekken – meer op maat, eerder dan decretaal voor heel Vlaanderen –, wilt opstarten en wilt nagaan hoe we kunnen verder bouwen op de reeds bestaande samenwerkingsverbanden. Ik kijk daar heel erg naar uit.

Ik heb eigenlijk geen extra vragen meer. Ik heb er nog een kleintje, maar u kunt er misschien niet onmiddellijk op antwoorden. In Nederland zijn er voorbeelden van ambtelijke fusies, dus niet zozeer politieke fusies. Hebt u daarover ideeën of kunt u nog geen tipje van de sluier oplichten?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord, ook al moet u het antwoord op verschillende van mijn vragen schuldig blijven. Ik weet dat u pas enkele weken minister bent, dus dat respijt is u zeker gegund. Ik begrijp dat de stimuleringsinitiatieven van de vorige Vlaamse Regering in grote lijnen dezelfde stimuleringsinitiatieven zullen zijn die worden voortgezet. Ik kan dat alleen maar toejuichen, want ik ben een enorme believer van fusies, niet fusie om de fusie, maar fusie om net bestuurskrachtigere en sterkere lokale besturen te maken, allemaal met het oog op een heel sterke dienstverlening voor de inwoners, of je nu in Herstaple woont of in Antwerpen of in Zottegem. Een fusie mag dus geen doel op zich zijn, maar wel een middel om bestuurskrachtige en sterke gemeenten te krijgen.

Minister, voorlopig blijf ik op mijn honger zitten over een aantal zaken zoals de schuldovername. Mijnheer Van Miert zegt dat er bepaalde bedragen rondgaan in de wandelgangen. Dan denk ik dat ik meer moet rondlopen in de gangen van het parlement, want ik ben ze nog niet tegengekomen. Misschien zal ik dat wel doen vanaf morgen.

Minister, ik kijk ook uit naar uw kadernota. Ik zou er heel sterk voor pleiten dat onze commissie en het Vlaams Parlement daar zeker bij worden betrokken. Ik vraag ook om daar zeker niet mee te wachten. De lokale besturen moeten duidelijkheid krijgen zodat de appetijt om in een fusieverhaal te stappen, zo snel mogelijk groter wordt; dit op basis van concrete informatie over waarover ze kunnen beschikken, en wat de voordelen en de voorwaarden zijn.

Zo kan het spanningsveld tussen het stedelijke en het landelijke Vlaanderen worden weggewerkt. Dan kunnen we naar nog meer sterke besturen en bestuurskrachtiger gemeenten gaan.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik heb nog twee aanvullende vragen. Collega De Loor is een believer van fusies, onze fractie is vooral een believer van de gemeentelijke

autonomie. We zijn dan ook blij met het afwegingskader dat er komt, niet om manu militari de fusies te barricaderen. Het is belangrijk ervoor te zorgen dat de centrumsteden en plattelandsgemeenten geen tegenstanders zijn, maar objectieve bondgenoten.

Minister, u sprak over regiovorming op basis van gelijkwaardigheid. Hebt u al een idee wat die gelijkwaardigheid dan concreet betekent? Ik zie in een aantal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden dat bepaalde grote steden meer te zeggen hebben in de raden van bestuur, en dat kleinere steden dat niet hebben. Zit daar een gelijkwaardigheid of ziet u die ergens anders?

Daarnaast ben ik blij met de doelstelling van de fusiebonus. U ziet die niet als een lokwortel, maar als een compensatie van de kosten verbonden aan die integratie. Daarbij zou schaalgrootte het enige criterium zijn. Wil dat dan zeggen dat als een grote stad, bijvoorbeeld van 60.000 inwoners, fusioneert met een kleinere gemeente, bijvoorbeeld van 1000 inwoners, dit een grotere fusiebonus oplevert dan drie kleinere gemeenten van 10.000 inwoners, wat toch ook geen vanzelfsprekende fusie is?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik ben blij sommige dingen te horen. Het is een goede zaak dat we fusies een kans geven op basis van lokaal draagvlak en maatwerk, en dat het niet meer volgens het idee is dat we iedereen gaan verplichten om in iets mee te gaan. De gemeenten worden betrokken. Het is van belang dat er een draagvlak is bij de bevolking, bij de politiek en bij ambtenaren, en dat er dus actief aan de slag wordt gegaan.

Ik zou ervoor willen pleiten om in die oefening voldoende aandacht te besteden aan de nabijheid van de dienstverlening. Het is niet omdat het één politiek en ambtelijk niveau wordt, dat de dienstverlening centraal georganiseerd moet worden op alle gebied. Ik denk dat we daar vaak vervallen in zwart-witverhalen. Ik denk dat er goede voorbeelden zijn. Er zijn echter ook slechte voorbeelden in het buitenland, van fusierondes die achteraf de afstanden alleen nog maar blijken te hebben vergroot.

Zoals u weet, ben ik vooral zeer blij met de aandacht in het tweede deel van uw antwoord voor de regionale samenwerking. Ik ben zelf afkomstig uit Zuid-West-Vlaanderen, een van de inspirerende regio's in Vlaanderen waar er over stads- en streekgewesten nagedacht wordt. Ik noem het ook liever een streekgewest dan een stadsgewest. Ik denk dat we nu een fase van experiment ingaan. Ik denk dat het niet anders kan, dat er niet één monogaam model zal zijn waarin steden of gemeenten samenwerken in een regio. Ik ben blij dat ook u die tegenstelling tussen stad en platteland aanvoelt als onproductief. Ik denk wel dat de ernst van de situatie goed ingeschat moet worden. Op 26 mei hebben we toch ook electoraal een aantal tendensen gezien die verschillend waren in de steden en in de gebieden buiten de steden. Ik denk dat we ook daar lessen uit moeten trekken. Die regionale samenwerking zal daar een antwoord op zijn.

Ik zie daar twee aandachtspunten. Ik hoop dat u die deelt. Ik heb die in een eerdere vraag om uitleg al wel eens toegelicht. Ten eerste is er het democratische gehalte. Ik weet dat u geïnspireerd bent door de burgemeesters. Dat is ook terecht. Zij kunnen daar zeker een bepaalde dynamiek aan geven. Daartegenover staat natuurlijk dat wij in een democratie leven. Ook die streekgewesten moeten dus een democratisch gehalte hebben, dat niet alleen af te lezen is in de gemeenteraden en afgeleide gemeenteraden van de gemeenten die dan deel zijn van die regionale samenwerking. Ten tweede is er het aanpakken van het overaanbod aan tussenstructuren en andere intercommunales. Men moet dus niet bovenop nog een extra niveau creëren, maar het niet-democratische gehalte van die andere tussenstructuren opvangen.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp-a): Ik wil nog even verdergaan op de vraag van collega Van Miert. Lokale autonomie is uiteraard heel belangrijk. De grootste valkuil van die vrijwillige fusies is toch wel dat er fusies kunnen gebeuren die eigenlijk niet gewenst zijn, die echt tegen iets zijn. Ik wil dat onderschrijven. Ik was daarom blij om expliciet in de beleidsnota te lezen dat de Vlaamse Regering al dan niet een decretaal initiatief kan nemen. Ik ben ook blij dat u zegt dat er een afwegingskader zal komen. Ik denk ook dat het een goede zaak is om zich te laten inspireren door het buitenland, onder andere Nederland, en zeker ook met de lokale besturen daarover in overleg te gaan. Het is echt wel essentieel dat dat afwegingskader er komt.

Ik heb nog een expliciete vraag aan u, minister. Een afwegingskader is één zaak. Maar veel zal afhangen van politieke wil en politieke moed. Als er effectief een fusie wordt voorgesteld aan de Vlaamse Regering waarvan iedereen hier duidelijk merkt dat het echt een fusie is die vooral tegen iets is, bent u dan bereid om die tegen te houden? In de vorige legislatuur is volgens mij elke fusie sowieso goedgekeurd. Ik denk dat er ook geen grote malheuren gebeurd zijn. Er staan er misschien nog wel te gebeuren. Minister, bent u dan bereid om uw nek uit te steken en die effectief tegen te houden?

De voorzitter: Er is nog een 'fusionard' die iets wil zeggen. De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Voorzitter, ik ben blij dat u 'fusionard' zegt en niet 'culminard'. Dat ben ik trouwens ook niet.

Ik heb twee bemerkingen. Ik begrijp heel goed de bekommernissen die sommige collega's hier geuit hebben over die donutfusies, iedereen tegen de grote stad. Ik denk ook dat dat op sommige plekken niet de juiste manier is. Dan moet je bekijken hoe je dat kunt vermijden. Dan alle eieren in de mand van de daadkracht van de minister leggen, vind ik ook wat kort door de bocht. Ik onderschat natuurlijk de daadkracht van de minister in dezen niet, maar dat is toch wel wat de verantwoordelijkheid afschuiven. Het is een en-ensituatie.

Minister, ik ben heel blij dat u daarnet verwezen hebt naar de Mechelse regio. Ik heb daar de voorbije vijf jaar toch niet het gevoel dat we constant moeten opboksen tegen de grote, boze, vieze stad, die alles in de plaats van die domme, kleinere gemeenten wil doen. Dus ik denk dat het ook afhangt van de houding van de stad zelf ten opzichte van de buurgemeenten, om een zekere bereidwilligheid te creëren, een zeker vertrouwen te geven, en om de andere kleinere gemeenten op een gelijkwaardige, evenwaardige manier en als een volwassen partner te bekijken.

Ik denk dat de steden, of de burgemeesters of verantwoordelijken van die regionale steden, ook een taak hebben in dezen. Ze mogen niet in een hoekje staan huilen en zeggen: kijk, die buurgemeenten willen van ons niks weten. Ze moeten met een open vizier kijken naar die buurgemeenten en hen inderdaad proberen te verleiden en zeggen: kijk, we kunnen er samen sterker van worden, het is een en-enverhaal.

Trouwens, het graduele karakter dat wellicht voor de fusiebonus uitgewerkt gaat worden, stimuleert eigenlijk ook die ietwat grotere steden en gemeenten om toch een fusie door te voeren. Er is dus een duidelijke financiële wortel om de verleidingsactiviteiten op te voeren.

De voorzitter: Minister Somers, voelt u zich uitgedaagd wat de verleiding betreft?

Minister Bart Somers: Ik denk dat dit een heel goede bespreking is. Ik denk dat er in de schoot van deze commissie met heel veel nuance nagedacht wordt over de manier waarop we daarmee moeten omgaan. We voelen allemaal dat we voor

een stuk in dezelfde richting kijken, maar dat we tegelijkertijd ook het delicate en moeilijke daarvan ondervinden.

Ik zal eerst heel punctueel op de vraag van mijnheer Van Miert reageren. Bestuurlijke fusies bestaan inderdaad in Nederland, waar er trouwens ook gastheer-fusies bestaan. Daarbij voert één gemeente alle of een deel van de taken uit van de andere gemeenten binnen de bestuurlijke fusie, maar blijven de politieke organen van alle gemeenten bestaan. Ook al ben ik uit principe een orangist, ik weet in alle eerlijkheid niet of zoiets in onze Vlaamse politieke zeden en gewoonten echt zou werken. Al zijn politiezones eigenlijk een stukje vergelijkbaar, want daar heb je een gedeelde politiecapaciteit. Ik kijk altijd naar de eigen voorbeelden: Mechelen vormt één politiezone met Willebroek en er moeten dus afspraken worden gemaakt tussen verschillende burgemeesters om te bepalen waar welke capaciteit wordt ingezet. Opnieuw: dat lukt bij de ene en mislukt bij de andere.

Beeld je nu eens in dat je in een gefusioneerde gemeente zit met één administratie, één budget en één begroting, maar twee burgemeesters die elkaar naar het leven staan. Hoe dat zou functioneren in Vlaanderen, weet ik niet. U weet dat de positie van een burgemeester in Vlaanderen anders is dan in Nederland, al komt het college van wethouders wel min of meer overeen met ons schepencollege. Ik denk niet dat we het nog complexer moeten maken, maar het is een spelerei die we meenemen en waar we verder over zullen nadenken. U hebt het aangekaart. Het zal vanaf nu het voorstel-Van Miert heten. *(Gelach)*

Ik wil wel twee basisbedenkingen maken. Je kunt niet tegelijkertijd zeggen dat we heel veel belang hechten aan de lokale autonomie – en ik volg collega Warnez daarin – om je dan als Vlaamse overheid als keizer-koster op te stellen en de fusies door de strot van de lokale besturen te duwen. Het is het een of het ander; beide botsen met elkaar. Deze Vlaamse Regering heeft na discussie voor het eerste spoor gekozen. We vertrekken vanuit de lokale besturen en we moedigen ze aan, we helpen ze, we stimuleren ze om een aantal fusies mogelijk te maken, maar zonder dergelijke fusies op te leggen.

Een tweede bedenking: mijnheer De Loor, u zegt heel hoffelijk dat u nog geen antwoord hebt gekregen op een aantal vragen. Ook daar is het het een of het ander. Ofwel heb je een minister die eerst zijn tijd neemt om te luisteren naar en te spreken met de lokale besturen en burgemeesters, maar dan moet je aanvaarden – wat u ook doet – dat een minister op dit ogenblik nog niet op alles sluitend kan antwoorden. Ofwel heb je een minister die hier nu op alles sluitend antwoordt, maar dan moet die niet meer gaan praten met de lokale besturen, want dan bepaal je het in hun plaats. Ook daar moet u er begrip voor hebben dat, als je niet alles op voorhand wilt vastleggen en met een open geest en met een open vizier naar alles wilt luisteren om voldoende input te hebben, ik vandaag nog niet op elke vraag concreet kan of wil antwoorden. Ik heb misschien zelf een aantal ideeën ter zake, maar ik ben daar toch wel voorzichtig in.

Dit lukt maar indien de politiek er op een wijze en slimme manier mee omgaat. Fusies lukken maar als mensen met respect en soms ook in discretie met elkaar kunnen praten. Regiovorming wordt pas echt efficiënt als mensen bereid zijn om te zoeken naar win-winoplossingen. Mijnheer Warnez, u vroeg hoe zo'n regiovorming kan plaatsvinden. De persoon die naast u zit, collega Van den Heuvel, is daar een goed aanspreekpunt voor, want onder andere de gemeenten Puurs en Bonheiden kregen heel specifieke taken en waren de trigger in deeldomeinen. Voor mobiliteit was dat Bonheiden, voor heel de regio, omdat daar een burgemeester zat die enorm met mobiliteit begaan was, daar op een goede manier rond werkte en zo de rest inspireerde.

Collega Van den Heuvel deed dat op andere punten. De stad Mechelen deed dat voor de brandweer. Zo droeg elke gemeente haar steentje bij. Men kon van elkaar leren en men werd lerende organisaties. Dat creëert natuurlijk vertrouwen.

Men moet op dat niveau ook bereid zijn om een stukje af te stappen van de dogmatische, ideologische benaderingen van problemen en vanuit een managementlogica naar oplossingen zoeken. Als je die twee dingen aan elkaar koppelt en er is de generositeit van de ene en het inlevingsvermogen van de andere, dan kan dat lukken. Het is de enige manier.

Ik ben het niet helemaal eens met zij die zeggen dat we vandaag in de fase van het experimenteren zitten. Ik hoop dat we net iets verder geraken. We moeten verder geraken op vijf jaar tijd. We moeten verder geraken dan alleen maar experimenteren. We moeten proberen een kader te creëren dat duidelijkheid en stabiliteit geeft. Het kader zal maar van onderuit komen, maar we moeten duwen en verder geraken. Op die manier kunnen we een van de grootste institutionele uitdagingen in Vlaanderen aan: hoe zorgen we ervoor dat de verrommeling en de onduidelijkheid verdwijnt en de slagkracht op het lokale niveau versterkt?

We zullen er zeker nog veel over praten.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik volg u als u zegt dat experimenteren en tussenvormen – houtje-touwtje zoals men in Nederland zegt –, niet meer gepast zijn. Ik geloof er heel sterk in – en dat is zonder paniekvoetbal of doemdenkerij – dat we met deze Vlaamse Regering stappen vooruit moeten zetten. De stimuli en het kader zijn klaar. We moeten niet langer experimenteren maar naar resultaten gaan.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Voorzitter, ik sluit me aan. We zijn het stadion van experimenteren voorbij.

Minister, ik ben heel blij dat u zegt dat we verder moeten gaan. Collega Anaf heeft gesproken over politieke moed, maar u hebt niet geantwoord op zijn vraag of u ook de politieke moed zult hebben om, als er fusies worden voorgesteld, er niet op in te gaan.

Minister Bart Somers: Ik heb altijd geleerd dat je niet met de fanfare voorop moet jagen. Te uwer bescherming: het is het Vlaams Parlement dat per decreet een fusie moet goedkeuren. U hebt dus altijd het laatste woord.

Kurt De Loor (sp.a): Nog even over die politieke moed. Er zijn twee zekerheden. De mensen hebben het meeste vertrouwen in de lokale besturen en ze verwachten ook meer en meer van de lokale besturen, van hun burgemeester, van hun schepenen, van de voorzitter van het bijzonder comité. Ik ben wel een believer van lokale autonomie; ik denk dat ik dat in het verleden al heb bewezen en ik zal dat in de toekomst ook blijven doen. Ik denk dat alle inwoners baat hebben bij sterke en bestuurskrachtige gemeenten.

Minister, ik ben het volledig met u eens dat u een consultatieronde inplant met burgemeesters en schepenen om u van een aantal zaken te vergewissen. Maar ik pleit er ook voor om zeker geen tijd te verliezen, zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid wordt verschaft aan steden en gemeenten die zin hebben om in een fusie te stappen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de bestemming van de middelen van het openruimtefonds voor de lokale besturen
– 299 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag sluit aan op de thematiek die we in de vorige vraag behandelden.

Halfweg oktober kregen de Vlaamse steden en gemeenten via het Agentschap Binnenlands Bestuur de tabellen door die zij in hun meerjarenbegroting mochten inschrijven. Door de regeringsvorming waren ze logischerwijze dan pas beschikbaar. Het was wel hoog tijd, omdat de afsluiting van de meerjarenbegroting op dat moment in de laatste fase zat. Ook de extra steun voor open ruimte werd in die tabellen meegedeeld.

Over die extra impuls die de Vlaamse Regering wil geven aan de meer landelijke steden en gemeenten zei uw collega Demir in de commissie Leefmilieu van 22 oktober het volgende: "Het Vlaams regeerakkoord stelt dat er een financieringslijn komt om de inspanningen van de gemeenten ten gevolge van het beheer van de open ruimte te valoriseren en om de open ruimte te vrijwaren. Ik ben alvast van mening dat de gemeenten die bijkomende middelen effectief moeten gebruiken om inspanningen en acties te ondernemen om de open ruimte te versterken en om bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen in de strategische visie met betrekking tot de open ruimte, de blauwgroene netwerken en de vermindering van het dagelijks bijkomend ruimtebeslag. Ik zal hierover van gedachten moeten wisselen met de andere leden van de Vlaamse Regering."

Mijn fractie was een beetje verwonderd over dit antwoord, omdat u in voorgaande vragen altijd uw focus, die u daarnet hebt herhaald, hebt gelegd op autonomie van lokale besturen. Tegelijk snappen wij de bezorgdheid van de minister van Omgeving – en dus ook bevoegd voor het leefmilieu – die daar ook belang aan hecht. Uit haar beleidsnota blijkt echter dat dit toch minder het geval zou zijn dan ze laat uitschijnen.

Minister, deelt u mijn mening dat het vandaag te laat is om nog bijkomende voorwaarden te koppelen aan de bestemming van de middelen uit het openruimtefonds? Erkent u dat die bijkomende financieringslijn in de feiten vooral een aanvulling zal zijn van de algemene middelen van de lokale besturen, zonder dat ze een bepaalde oormerking krijgen? Zal er door de gemeenten toch een verantwoording moeten worden afgelegd over hoe de specifieke middelen van het openruimtefonds werden aangewend? Zo ja, zal dit, aangezien die aanwending past binnen de reeds vastgelegde beleids- en beheerscyclus (BBC), niet gewoon een cosmetische verantwoording zijn met beleidskeuzes die al genomen waren voor er sprake was van een openruimtefonds? En zal het met andere woorden niet om extra maatregelen gaan, passend binnen het behoud van open ruimte?

Tot slot, ik denk dat dit een initiatief is met twee doelstellingen, enerzijds als antwoord op de lasten die voor lokale besturen soms te hoog zijn, en anderzijds als een terecht streven naar aandacht voor open ruimte. Hebt u al overleg gehad met uw collega minister Demir om tot een eenduidig systeem te komen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneeckhout, uw vraag om uitleg gaat over de bewonderenswaardige inspanningen die de regering doet voor de lokale besturen. U kent de dotaties: een groeinorm van 3,5 procent van het Gemeentefonds, een nieuwe dotatie gebaseerd op de responsabiliseringsbijdrage – Vlaanderen neemt de helft van de kosten voor zich – en een dotatie gebaseerd op het aantal hectaren open ruimte.

Dat principe – het aantal hectaren open ruimte – is om voor 6 procent van het Gemeentefonds de middelen te verdelen. Hoe meer open ruimte, hoe meer een gemeente ontvangt uit dit deel van het Gemeentefonds. De logica die daarachter zit, is de volgende: een grote landelijke gemeente met heel veel open ruimte heeft natuurlijk ook kosten om die open ruimte te onderhouden. De lopende meters verbindingswegen per inwoner zullen daar een stuk hoger liggen dan in meer dichte en kleinere gemeenten met minder open ruimte. Op die logica hebben we voortgebouwd en die omarmen we. We verdubbelen die factor dan ook de facto in middelen.

Deze bedragen worden onder geen enkel beding geoormerkt. Die zijn dus volledig vrij besteedbaar. Ze kunnen dus worden ingezet voor het geheel van taken en opdrachten van lokale besturen. Daar worden geen voorwaarden aan gekoppeld en over de besteding daarvan – daarover ben ik heel formeel – hebben we aan de gemeenten bericht dat er geen specifieke verantwoording moet worden afgelegd. Gemeenten moeten altijd verantwoording afleggen, maar er is geen specifieke verantwoording ter zake nodig.

We doen dat omdat er een heel belangrijke regel is, waar ik zelf ongelooflijk veel waarde en belang aan hecht. Dat is dat Vlaanderen zich ten aanzien van de lokale besturen, die het eerste en niet het ondergeschikte bestuur zijn en die het dichtst bij de burger staan, niet mag gedragen als een keizer-koster. Het is het bestuur waarin de burgers het meeste vertrouwen hebben. Wanneer Vlaanderen telkens opnieuw vanuit een paternalistische houding naar de lokale besturen kijkt, dan is dat een achterhaalde kijk op de dynamiek en de kwaliteit van onze lokale besturen.

Dus daarin zijn we heel duidelijk en willen we absoluut geen keizer-kostermentaliteit en geen overmatige planlast. We willen zelfs nog verder afbouwen. We willen zorgen dat er nog meer ruimte komt voor lokale besturen om zelf in al hun wijsheid, binnen de democratische besluitvorming van die lokale besturen, aan de slag te kunnen gaan met de middelen die ze hebben. Ze worden dus deel van de algemene financiering. Dat standpunt wordt natuurlijk gedragen door de hele Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, dank u wel voor uw duidelijk antwoord. Het ligt in de lijn van het antwoord dat we eerder gekregen hebben. We waren wat verward door de uitspraken van uw collega in een andere commissie. Er spelen natuurlijk twee zaken bij dat openruimtefonds. Zoals u weet, zijn wij grote believers van dat lokale bestuur. Wij vinden het ook een goede zaak – al willen we misschien nog verder gaan – dat er een stevige oefening gemaakt wordt rond extra middelen voor dat lokale bestuur.

Specifiek op het vlak van de noden en wensen van lokale besturen in dat buitengebied, spelen natuurlijk twee effecten. Aan de ene kant geeft u terecht het voorbeeld van de verbindingswegen: er is vaak veel infrastructuur die gedragen moet worden door een veel beperktere bevolking, waardoor er natuurlijk financieel soms wat minder ruimte is om dingen op een kwalitatieve manier te doen. Dus alles wat erbij komt, is een goede zaak. Aan de andere kant – ik denk dat ik het regeerakkoord ook goed gelezen heb – is er toch een heel duidelijke ambitie van de Vlaamse Regering rond het behoud van open ruimte en het vrijwaren van extra inname van die open ruimte in de toekomst.

Ik begrijp dat de berekening van die middelen – net zoals de bestaande, 6 procent – zal gebeuren op basis van de hectares open ruimte die er zijn. Aan de andere kant, door geen enkele voorwaarde op te leggen, vermijdt u natuurlijk dat er een extra effect zou komen richting het stimuleren van lokale besturen om die open ruimte te vrijwaren in de toekomst. We zien dat er de afgelopen decennia eigenlijk heel veel initiatieven op plangebied genomen zijn op het vlak van open ruimte, maar dat er in de praktijk zelf, op het veld, vandaag nog altijd even veel open ruimte wordt ingenomen. Dat is natuurlijk, denk ik, niet uw eerste bevoegdheid. Maar ik denk dat het wel een gemeenschappelijk aandachtspunt voor de hele Vlaamse Regering is om daar resultaat te boeken.

Ik heb daarom een tweede aanvullende vraag, minister. Verwacht u, op basis van deze maatregelen, een effect op de inname van open ruimte door lokale besturen? Gaan ze meer planschade uitbetalen? Gaan ze zorgen dat bepaalde harde bestemmingen omgezet worden naar zachte bestemmingen? Op welke cijfers mogen we deze Vlaamse Regering afrekenen? Verwachten we een bocht op het gebied van inname van open ruimte binnen vijf jaar of is dat geen doelstelling van deze Vlaamse Regering?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw zeer helder antwoord. Het is duidelijk dat deze extra middelen niet geormerkt zullen worden, met andere woorden, dat steden en gemeenten de volledige vrijheid behouden over het besteden van die middelen. Ik denk dat het belangrijk is dat u hier dat duidelijke antwoord geeft. Ik denk dat dat ook in de lijn ligt van de beslissingen die we in het verleden hebben genomen, beginnende bij de afschaffing van het beruchte Sociaal Impulsfonds (SIF) en de middelen en de rapportageplicht. Iedereen herinnert zich die nog wel. Die zorgden echt wel voor heel wat administratieve overlast.

Ik verwijs ook naar de afschaffing van de zeven sectorale subsidiestromen vorige legislatuur. We hebben toen, bijvoorbeeld over het lokaal cultuurbeleid en dergelijke, beslist om dat niet langer te oormerken. Bovendien zijn er, zoals u zelf al zei, in het Gemeentefonds zelf heel wat criteria. Bij geen enkel criterium wordt gevraagd om daarover een rapportage te doen. Dus, hoe goedbedoeld ook, ik denk dat we beter niets doen op het vlak van rapportage inzake open ruimte. Want je weet wel waar je aan begint, maar niet waar je gaat eindigen. Vandaag is het open ruimte, morgen is het misschien een andere belangrijke uitdaging die we het hoofd moeten bieden. Dan zou je daar ook moeten beginnen te rapporteren, en dan zijn we terug bij af.

Het is wel zo dat de uitspraken van uw collega voor wat verwarring gezorgd hebben. Ik was vorige week nog op een regionaal overleg met verschillende burgemeesters. Die uitspraken waren daar toch wel goed doorgedrongen. Opeens vertoonden ze allemaal een zekere ongerustheid. Waarschijnlijk hadden ze allemaal net hun meerjarenplannen netjes klaar en vreesden ze hun werk gedeeltelijk opnieuw te moeten doen. Dus ik denk dat het toch wel belangrijk is dat u eens nadenkt over de volgende bijkomende vraag. Hoe kunt u ervoor zorgen dat het duidelijke antwoord dat u hier gegeven hebt, ook heel snel en heel duidelijk doordringt tot bij de lokale besturen? Ik denk dat dat nodig zal zijn.

De voorzitter: De heer Vandepuut heeft het woord.

Steven Vandepuut (N-VA): Ik denk dat het antwoord van de minister heel duidelijk was en dat de insteek van deze Vlaamse Regering om de open ruimte op die manier te valideren, goed is. Ik denk dat er een heel goede uitleg voor te geven is dat gemeenten met meer open ruimte, net omdat ze meer kosten hebben, daarvoor een vergoeding kunnen krijgen.

Bij citeren gaat het natuurlijk altijd om een selectieve lezing van wat een collega van de hier aanwezige minister heeft gezegd. Het laten wegvallen of minder aandacht schenken aan een deel van hun zin kan soms voor verwarring zorgen, en soms zal dat ook gewild zijn. Bij sommige partijen is het zo dat men pas kan spreken over open ruimte, als die ook effectief heel veel geld gekost heeft, maar het moet juist de bedoeling zijn om open ruimte te vrijwaren. Die gemeenten krijgen nu middelen bij, juist omdat ze open ruimte hebben. We moeten ook de mogelijkheid geven om niet bijkomend open ruimte in te nemen. Dat zal nu financieel niet nodig zijn, terwijl dat in het verleden misschien wel zo was zonder de specifieke tussenkomst. Ook dat is een winst naar de toekomst toe. Ik denk dat het niet altijd zo moet zijn dat we onmiddellijk middelen moeten omzetten en financiële middelen moeten inzetten om open ruimte te verwerven die er vandaag niet is. We moeten wel dat stuk open ruimte dat we hebben, met een veel betere planning en veel betere globale invulling, aanpakken en vrijwaren voor onze toekomst.

Ik heb dan ook niet echt een bijkomende vraag, maar wel een vraag om verduidelijking. Ik heb toch goed begrepen dat het juist de hoeveelheid open ruimte is die bepaalt hoe hoog de tussenkomst zal zijn en dat gemeenten door de bijkomende middelen een incentive krijgen om die open ruimte ook effectief te vrijwaren.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Ik ben heel blij om hier in deze commissie te horen dat iedereen het heel vanzelfsprekend vindt dat er geen enkel criterium aan verbonden is.

Ik zou de heer Vandeput trouwens ook willen uitnodigen om de volgende keer in de delegatie van zijn partij te zitten, zodat we een beetje tijd kunnen besparen om een eenvoudige maatregel als deze onmiddellijk in grote consensus door te laten voeren. Voor ons was het altijd zeer belangrijk om aan dit openruimtefonds geen voorwaarden te verbinden. Ik zou het woord compensatie niet willen gebruiken, maar het is toch wel een waarderingsoefening naar de landelijke gemeenten toe, gemeenten die een inspanning leveren om de open ruimte te vrijwaren. Ik denk dat het absoluut moet kunnen dat de Vlaamse overheid dat zonder voorwaarden valoriseert en herwaardeert.

Het antwoord van de minister is heel duidelijk. Ik denk dat heel veel burgemeesters, over alle partijgrenzen heen, blij zijn. Dit is een goede maatregel, zonder voorwaarden, en stimuleert de gemeenten om de open ruimte inderdaad volop te vrijwaren.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik ben natuurlijk ook zeer verheugd over het antwoord van de minister en vooral over de overtuiging waarmee hij brengt dat er geen voorwaarden gekoppeld zijn aan het openruimtefonds. Ik wil toch wel even benadrukken dat het voor het eerst is sinds de invoering van het zeer bescheiden plattelandsfonds, dat 8 miljoen euro omvatte, dat er effectieve waardering komt voor open ruimte.

Collega Vaneekhout, er is een duidelijke logica: wie open ruimte aanboort of inneemt, zal natuurlijk minder krijgen uit het fonds. Het is effectief ook een stimulans om de open ruimte te vrijwaren, gelet op het feit dat de berekening gebeurt op de aanwezigheid van de bestaande open ruimte. Waarschijnlijk heeft collega Demir dit wat verward met wat nog voor de boeg staat in het kader van het beleidsplan Ruimte en met het Instrumentendecreet dat nog hernomen moet worden. Daar zullen inderdaad ook nog wel wat budgetten die specifiek gekoppeld zijn aan het vrijwaren van open ruimte, mee ingeschoven moeten worden.

Minister, in elk geval bedankt voor de duidelijkheid. Wij rekenen op een zeer consequente uitvoering hiervan.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik heb hier drie uiterst verstandige collega-burgemeesters gehoord, die ieder op hun eigen manier de middelen die we vrijmaken voor open ruimte, toejuichen. Ik heb ook een verstandig lid van een lokale oppositie gehoord. Uw positie is me nog niet duidelijk. Mijnheer Vaneeckhout, u sprak over een bocht. U vroeg zich af of er een bocht is gemaakt. In alle eerlijkheid, ik had het gevoel dat u een enorme bocht aan het maken was. Bij het begin van uw betoog vroeg u of ik er toch geen voorwaarden aan ging koppelen. Dat was de start van de vraag: u vroeg me toch geen voorwaarden te koppelen aan het openruimtefonds. Toen ik zei dat ik er geen voorwaarden aan koppelde, was uw bezorgdheid – als ik het goed heb begrepen – dat het toch spijtig was dat er geen voorwaarden aan werden gekoppeld omdat open ruimte zo belangrijk was. U moet proberen een beetje consequent te zijn. Wij koppelen er geen voorwaarden aan omdat we denken dat gemeenten in al hun wijsheid – en de heer Vandepuut heeft een piste gegeven waar gemeenten in al hun wijsheid ook aan openruimtebeleid kunnen blijven werken – middelen krijgen en die middelen verstandig inzetten. Wij hebben daar vertrouwen in.

Mijnheer Dochy, u hebt gelijk dat het de eerste keer is sinds heel lang dat er ook op landelijkheid zo sterk wordt ingezet. Dat is een knap signaal van deze gezamenlijke Vlaamse Regering.

Men vroeg welke impact dit zou hebben op openruimtebeleid. Deze financiering? In alle eerlijkheid: geen. Ik ga een voorbeeld geven. Er zijn 300 Vlaamse gemeenten, met een gemiddelde omvang van 4000 hectare, dat maakt 12.000 vierkante kilometer. Stel dat je 2,3 of 4 hectare van een gemeente van 4000 hectare ontwikkelt. De impact op de totaliteit van die middelen is uiterst bescheiden. Het feit dat je dit criterium hanteert en dat je afgerekend wordt op dat criterium, versterkt of verzwakt op zich niet het openruimtebeleid. De heer Vandepuut heeft een piste aangegeven hoe lokale besturen daar wel mee kunnen omgaan. Er zijn evident andere beleidsmaatregelen.

Ik vind ook dat het mevrouw Demir tot eer strekt dat ze het engagement voor open ruimte in Vlaanderen vanuit haar bevoegdheid ter harte neemt. We zullen er de komende jaren ook meer aan doen. Het is haar kernbevoegdheid om daar mee over te waken. Je mag dus geen verwarring zoeken waar ze niet is. Ik denk dat de Vlaamse Regering in al haar geledingen heel eenduidig is: deze middelen zijn niet geoormerkt. Ze behoren tot de algemene financiering. Er moet geen specifieke verantwoording voor worden afgelegd. Maar ja, deze Vlaamse Regering is bezorgd over de open ruimte en wil een sterk beleid ter zake. Ik heb het volste vertrouwen in collega Demir en zij zal de volgende maanden en jaren heel veel initiatieven ontwikkelen om ons en de lokale besturen daarin bij te staan.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Het was interessant om een beetje inzicht te krijgen in de dynamiek rond de onderhandelingstafel want blijkbaar is toch niet alles zo eenduidig in de tekst terechtgekomen. *(Opmerkingen)*

Ik ben het ermee eens en daar gaat het in essentie ook over.

Eén ding moet me van het hart. Ik begrijp dat u allerlei manieren zoekt om mij bochten te laten maken, maar dat is absoluut niet het geval. Ons standpunt is heel duidelijk en mijn vraag was ook heel duidelijk.

Wij geloven heel sterk in de autonomie van lokale besturen. Maar als de Vlaamse Regering zegt dat ze belang hecht aan open ruimte en als de oppositie zegt dat er te weinig middelen zijn voor het Instrumentendecreet, dan is het antwoord dat er middelen zijn voor open ruimte in het Gemeentefonds. Als ik vraag naar het resultaat van de middelen in het openruimtefonds voor het behoud van open ruimte, dan zegt u als minister: 'Eerlijk? Het zal geen effect hebben.'

Eén grote conclusie: dit is geen maatregel voor het behoud van open ruimte. Dit is een maatregel voor de financiering van lokale besturen. Het is uw goed recht om dat op deze manier in te voeren, maar hou dan ook geen pleidooi om te zeggen dat u de open ruimte beschermt, want er zijn te weinig middelen voor open ruimte.

Met alle respect, maar u vraagt daarnet wat mijn rol en hoedanigheid is. Ik was tot drie maanden geleden schepen van Ruimtelijke Ordening in mijn gemeente, de landelijke gemeente Anzegem. Ik heb de afgelopen zeven jaar een traject afgelegd om harde bestemmingen – slecht gelegen woonuitbreidingsgebieden – om te zetten naar zachte bestemmingen om die open ruimte echt te gaan beschermen. En wat is het enige resultaat daarvan? Dat is dat het lokaal bestuur nooit ruimte genoeg heeft om die middelen in te brengen. Dat zal niet zo zijn met het Instrumentendecreet, dat zal niet zo zijn met de gemiddelde 110.000 euro die elke gemeente extra ontvangt. Want met 110.000 euro betaal je geen significante planschade. Dus het resultaat voor de inname van open ruimte zal zowel met dit beleid als met het beleid inzake Omgeving nul zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toekenning van een kwaliteitslabel aan uitvaartondernemingen – 379 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega's, dit is een ander thema dan veel thema's die hier aan bod komen, maar het wint steeds meer aan belang. Mensen willen almaar meer een persoonlijke invulling van hun afscheid. In de voorbije jaren zijn er al verschillende zaken op dat vlak decretaal gewijzigd. Ik denk aan de natuur-begraafplaatsen die tegemoetkomen aan vragen die mensen hebben. Als 1 november eraan komt, komen dergelijke thema's altijd weer aan bod in de pers.

Dat was ook nu het geval. We konden lezen over een pleidooi van de Uitvaartunie Vlaanderen voor de invoering van een officieel kwaliteitslabel voor uitvaartondernemers. Wanneer nabestaanden momenteel niet tevreden zijn over het werk van een uitvaartondernemer, dan kunnen ze met hun eventuele klachten daaromtrent enkel terecht bij een uitvaartfederatie.

Daarbij zijn er evenwel een aantal problemen. Een beroepsfederatie is geen officiële instantie, niet alle uitvaartondernemers zijn erbij aangesloten en bovendien kan dergelijke federatie in geval van klachten enkel een bemiddelende rol opnemen. En ook dat blijkt niet altijd te lukken, want bemiddelen kan alleen maar als beide partijen daartoe de nodige bereidheid aan de dag leggen.

Het allerergste is dat als men zich in zo'n situatie bevindt, men dat niet meer kan rechtzetten. Als nabestaanden de ervaring hebben dat ze niet goed geholpen worden bij de uitvaart van een geliefde, dat ze niet op de manier zoals zij dat wensen afscheid hebben kunnen nemen, dat hun waardigheid niet genoeg werd

gerespecteerd, dan is dat natuurlijk niet meer recht te zetten voor de mensen in kwestie.

De sector stelt dat het goed zou zijn indien van overheidswege werk zou worden gemaakt van een kwaliteitslabel. Ze wijzen erop dat ze al een aantal jaren voor een dergelijk erkend label pleiten, maar dat ze tot op heden daartoe geen steun ondervonden van de overheid.

Zeker in een uiterst gevoelige sector als de organisatie van de lijkbezorging is een onberispelijke dienstverlening absoluut noodzakelijk. De Vlaamse regelgeving bevat dan ook, terecht, heel wat precieze voorschriften en richtlijnen, die zowel de lokale overheden als de andere betrokkenen bij dat gebeuren moeten respecteren. Maar we zien in de praktijk dat de vragen van mensen alsmaar evolueren en een meer persoonlijke invulling krijgen.

Minister, hoe staat u tegenover de mogelijke invoering van een kwaliteitslabel, teneinde de kwaliteit van de diensten geleverd door een uitvaartonderneming te garanderen? Welke inspanningen denkt u vanuit uw eigen bevoegdheden te kunnen leveren om de invoering van een kwaliteitslabel te bewerkstelligen? In welke mate plant u verder overleg met de uitvaartsector over de mogelijke invoering van een kwaliteitslabel? Wat zijn volgens u de meest aangewezen werkwijzen om de kwaliteit van de door de uitvaartondernemers geleverde dienstverlening te garanderen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Schryvers, ik dank u voor die vraag. Het gaat inderdaad over een diepmenselijk thema: afscheid nemen van een geliefde of een kennis die overleden is. Je wilt graag dat dat op een waardige en respectvolle manier gebeurt. Ik heb begrepen dat er een recente vraag is van de Uitvaartunie Vlaanderen, die ook in de pers stond, met de vraag om een officieel kwaliteitslabel voor uitvaartondernemers in te voeren.

U weet dat wij sinds de zesde staatshervorming bevoegd zijn voor de vestigingswetten. Dit is natuurlijk geen vraag naar een vestigingswet. Die hebben wij in Vlaanderen, zoals u weet, afgeschaft op 1 januari 2018. De vraag vanuit de sector is hier of de overheid wil meewerken aan een kwaliteitslabel.

Zelf geloof ik nogal sterk in autoregulering. Vanuit een verantwoordelijkheid of responsabilisering van sectoren, denk ik dat de sector idealiter zelf een kwaliteitslabel ontwikkelt en daarbij vanuit zijn knowhow en kennis een aantal randvoorwaarden definieert. Hier is de sector nogal vragende partij dat de overheid dat zou doen. Het is een bevoegdheid die ook wat te paard zit met de bevoegdheden van onder meer collega Crevits.

Ikzelf ga de sector uitnodigen om van gedachten te wisselen en goed te begrijpen waar ze naartoe willen. Ik ga proberen hen er maximaal van te overtuigen om een kwaliteitslabel te maken vanuit de sector zelf, maar als er vanuit de overheid – en zij kunnen ons met goede argumenten ter zake overtuigen – een aantal stappen moeten worden gezet of als er faciliterend moet worden opgetreden of wat dan ook, dan wil ik daar zeker naar luisteren. Ik ga dat ook doen in overleg met collega Crevits. Er is dus zeker geen gesloten deur. Ik ben altijd bereid om te luisteren en te kijken waar die specifieke nood aan een overheidsinterventie juist zit. Maar het is evident dat ik ook wil proberen om de sector een stukje te responsabiliseren, en daar een goed evenwicht in te vinden.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik apprecieer uw antwoord ten zeerste. Ik voel dezelfde tweespalt: er is een vraag van de sector, maar in hoeverre is

zelfregulering niet mogelijk? Kunnen ze dat zelf niet uitwerken? Wat voor mij het allerbelangrijkste is, is dat mensen die in een situatie zitten waarbij ze een beroep moeten doen op zo'n dienstverlening, correct geholpen worden. Op dat moment ben je immers heel kwetsbaar en verlaat je je voor heel veel zaken op die uitvaartondernemer. En dan moeten we zeker zijn dat dat goed gebeurt.

Het allerbelangrijkste vind ik nu dat u ingaat op de uitgestoken hand en dat u het gesprek met de sector zult aangaan, om dan samen te kijken waar u uitkomt. Onze bekommernis is dezelfde. Ik heb dat ook begrepen van de Uitvaartunie zelf. Dat is uw bekommernis. Dat is mijn bekommernis in mijn parlementaire werk daaromtrent, dat mensen op een waardige en respectvolle manier afscheid kunnen nemen en dat ze aan dat pijnlijke afscheid niet ook nog eens een wrang gevoel moeten overhouden.

Ik zal u daarover verder bevragen als die gesprekken plaatsgevonden hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van sociale media als campagnemiddel – 391 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Dank u wel, voorzitter, alsook voor het agenderen van deze vraag om uitleg. We hebben daar eventjes van gedachten over gewisseld.

Minister, onlangs was Mark Zuckerberg, de topman van Facebook, voor een hoorzitting te gast in het Amerikaanse Congres. Hij werd er onder andere op de rooster gelegd over de rol van zijn mediaplatform in verkiezingscampagnes en de gevolgen voor het bedrijf na het schandaal rond Cambridge Analytica.

Facebook screent politieke advertenties op hun waarheid, maar koppelt daar niet automatisch de gevolgen aan vast die men zou kunnen verwachten. Een leugenachtige campagne kan simpelweg blijven staan op Facebook, zij het dan gemarkeerd als onwaar. Volgens Zuckerberg hebben burgers het recht te weten dat hun politici liegen en mogen die daarom hun onwaarheden blijven verspreiden. Dat de kassa blijft aantikken, is vast een aangenaam bijverschijnsel.

Wanneer wij dus als samenleving de strijd zouden willen aangaan met de promotie van fake news op de sociale media, hoeven wij niet te rekenen op veel medewerking van Facebook. De inzet van sociale media, ook voor betaalde advertenties, bleek tijdens de jongste campagnes zowel in 2018 als in 2019 ook bij ons enorm belangrijk te zijn geworden. En zelfs na de verkiezingen blijft de politiek hier veel middelen aan besteden. Dat blijkt ook uit recent onderzoek.

Jack Dorsey, de topman van Twitter, kondigde iets meer dan een week geleden aan dat zijn sociale medium niet langer advertenties met politieke boodschappen zal toelaten. Twitteraars die geïnformeerd willen worden over de standpunten van deze of gene politicus of partij, moeten maar een volger worden of erop rekenen dat iemand binnen hun netwerk de boodschap retweet.

We moeten ernaar streven dat burgers voor ze gaan stemmen optimaal geïnformeerd zijn en daar kunnen sociale media een mooie rol in spelen. In die zin zijn ze

zeker een verrijking voor het politieke landschap en voor de politieke communicatie, en wij willen dit debat dan ook met de nodige nuances en niet zwart-wit voeren. Maar het is belangrijk dat wij, de politici, ons de vraag stellen waar informatie eindigt en waar voorliegen en indoctrinatie beginnen. Ik denk niet dat de politici veranderd zijn, maar misschien zijn de communicatiemiddelen veranderd.

Bestaat er een mogelijkheid om de content op een objectieve manier te screenen? En zo niet, wat laten we primeren; het recht op liegen of het recht op de waarheid? De vraag naar 'de waarheid' is in de politiek wellicht de moeilijkst te beantwoorden vraag, en hij is van alle tijden. Toch stellen betaalde advertenties op sociale media burgers veel intensiever bloot aan politieke propaganda.

Wij hebben een regelgeving waaraan politieke partijen zich moeten houden in de aanloop naar verkiezingen. Die regelgeving ontstond uit de terechte bezorgdheid dat mensen om de juiste redenen hun stemgedrag zouden bepalen. Mensen kunnen dat – gelukkig maar – helemaal autonoom doen. Ze moeten dus niet van de ene politicus een mooiere balpen of aansteker krijgen dan van de andere, en op basis daarvan hun stemgedrag bepalen. Het mag duidelijk zijn dat deze regels decennia oud zijn.

Wanneer we de bezorgdheden uit het verleden toetsen aan de realiteit van vandaag, moeten we vaststellen dat de huidige regelgeving tekortschiet. Wij beseffen uiteraard dat een heel deel van de regelgeving op federaal niveau zit. Er zitten echter ook luiken in op Vlaams niveau, zeker voor wat betreft de lokale verkiezingen. In de praktijk is er onbegrensde ruimte voor de inzet van betalende advertenties op sociale media. Onderzoek wijst uit dat die heel intrusief zijn in het leven van de mensen.

Minister, ik stel enkele vragen, al is het maar om dit debat een eerste keer aan te snijden in deze commissie.

Vindt u, als minister van Binnenlands Bestuur, dat er een wezenlijk verschil is tussen klassieke printadvertenties en betalende advertenties op sociale media op het gebied van intrusiviteit? Is de regering voorstander van een onbegrensde inzet van betaalde advertenties als campagnemiddel?

Bestaat er een mogelijke objectieve waakhond voor het screenen van politieke advertenties? Acht u dit nuttig of nodig? Zo ja, welke initiatieven wilt u hierrond nemen? Acht u het nuttig dat er, naar het voorbeeld van Twitter, een algemeen verbod komt op gesponsorde politieke boodschappen op sociale media en bij uitbreiding online? Hoe kunnen we hier op een democratische manier mee omgaan?

Vindt u het nuttig of nodig dat de Vlaamse regelgeving omtrent campagnemiddelen, zowel binnen als buiten de sperperiode, een update krijgt? Zult u daartoe een initiatief nemen? Indien ja, plant u hiervoor ook afstemming of initiatieven met uw collega's op het federale niveau?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneekhout, dit is een zeer actuele en interessante vraag, maar ook geen eenvoudige vraag. U zegt zelf dat het een heel moeilijke afweging is. We moeten misschien beginnen bij het feit dat er, met betrekking tot de intrusiviteit, het binnendringen van een bepaalde boodschap bij mensen, een verschil is tussen de impact van sociale media in vergelijking met die van een advertentie in een weekblad. Een advertentie is eenmalig. Je slaat die bladzijde om en je gooit dat blad bij het oudpapier en het is weg. Een boodschap op sociale media, die geautomatiseerd gebruikmaakt van persoonlijke gegevens, kan verschillende keren tot bij u komen en kan inderdaad indringender zijn dan de klassieke media. Met die nuance dat natuurlijk ook klassieke media soms heel

indringend zijn. Het feit dat men bij verkiezingen aanbelt bij mensen, dat je wordt aangesproken in de openbare ruimte: al die elementen creëren voor sommige mensen toch ook het gevoel van grote nabijheid en van heel indringende politieke communicatie. Ik denk dat dat voor een deel juist is, maar tegelijkertijd wil ik daar ook heel genuanceerd in zijn.

Ten tweede, Vlaanderen was tot voor kort niet bevoegd om campagnemiddelen al dan niet te verbieden. Het is pas recent, met de jongste staatshervorming, dat wij nu zelf kunnen beslissen. U weet dat Vlaanderen op een zeker moment een lijst had gemaakt. We verbieden vandaag de dag een aantal dingen als campagne-instrument. Ik denk dat dat in de jaren '90 is ontstaan. Toen zei men het onwenselijk te vinden dat bepaalde instrumenten zouden worden gebruikt door politieke partijen. Men wou heel veel van die verboden instrumenten opnieuw legaliseren, uitgezonderd gadgets en zo meer. Dat is toen echter gestrand bij de Raad van State.

Vandaag kan Vlaanderen dat wél doen. Op het moment dat we de eerstvolgende wijzigingen zullen doorvoeren aan de kieswetgeving – die komen er sowieso, want in het regeerakkoord staan er toch nogal wat dingen – ben ik van plan om opnieuw een lijst aan de Vlaamse Regering voor te leggen van verboden campagnemiddelen. U moet echter goed weten dat de tendens die wij in Vlaanderen volgden, er een was van meer toelaten. Het is alleszins mijn overtuiging dat politieke partijen in hun wijsheid zelf moeten beoordelen welke instrumenten ze gebruiken en niet, en dat de consument, de kiezer in dit geval, de burger, zelf zijn oordeel kan vormen op basis van de diverse input die hij krijgt.

U vraagt een objectieve waakhond. Wij hebben die vandaag nog niet, maar ook wat dat betreft, wil ik relativiseren. Het gaat om een lokale objectieve waakhond, maar veel van de informatie die mensen krijgen via het internet, is internationaal. We moeten dus voorzichtig zijn ter zake, en ook vooral realistisch. Ik denk dat een algemeen verbod op sociale media niet nuttig is. Het internet en de sociale media zijn niet weg te denken uit de realiteit van vandaag. Het zijn instrumenten van communicatie, van debat.

Dat is trouwens absoluut niet allemaal negatief. Er zitten ook heel veel positieve elementen aan. Er zijn heel veel tools in sociale media die besluitvorming, betrokkenheid van burgers, interactiviteit bevorderen. We focussen nu natuurlijk heel sterk op bepaalde aspecten daarvan, die vaak heel polemisch zijn en ook vaak verzuurd zijn, om het toch maar te zeggen. Maar er zijn ook heel veel andere aspecten die debat en interactie met lokale besturen, met politici net kunnen versterken. Ik ben daar dus erg genuanceerd over. Ik moet daar zelf ook nog wat meer denkwerk over verrichten, om goed te bekijken wat kan of niet. Maar mijn principiële uitgangspunt wat dit betreft, is toch niet de censuur, maar op de eerste plaats het recht op vrije meningsuiting – die instrumenten zijn er – en een terughoudendheid van de overheid ten aanzien van de manier waarop politici, de manier waarop mensen in de samenleving communiceren.

Bij de eerstvolgende wijziging van de kieswetgeving zal er dus een update komen van de instrumenten. Dat zal voorwerp kunnen zijn van debat. Ik sta echter open voor alle suggesties en ik waardeer ook de genuanceerde toon die u zelf hanteert. U zegt dat het absoluut geen zwart-witverhaal is, dat het niet zo eenvoudig is.

Moeten we, ten slotte, afstemmen met de federale overheid? We moeten ons er in dezen voor hoeden om alles af te stemmen met de federale overheid. We hebben een autonomie. Op die manier zijn we autonoom, maar moeten we tegelijkertijd altijd een consensus zoeken. Ik denk dat de autonomie ook haar gang moet kunnen gaan. Dat is iets wat ik vroeger als burgemeester ook vaak hoorde: 'ja, maar u voert een eigen belasting in, u hebt een ander tarief, zou u niet afstemmen met

de burenen?'. Op het einde bleef er van de gemeentelijke autonomie ook niet veel meer over als je die mensen altijd volgde. Ik denk dus dat er in dezen een Vlaamse autonomie speelt. We zijn een volwassen democratie en binnen onze volwassen democratie moeten we zelf onze spelregels bepalen.

Tot daar een eerste algemene beschouwing bij uw vraag. U zegt het zelf: we zullen daarover misschien nog van gedachten moeten wisselen. Mijn principiële startpositie in dezen is echter een terughoudendheid als het gaat over het verbieden van zaken.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik denk dat het belangrijk is dat we ons bezighouden met de volgende campagne. Zeker als het gaat om de regelgeving errond, is het beter om dat niet te doen net ervoor, maar net ruim op voorhand, zodat dat in alle sereniteit kan gebeuren.

Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik wil een stukje uit mijn vraagstelling verduidelijken. Ik wil absoluut geen pleidooi houden voor censuur. Ik denk dat er een heel groot verschil is tussen het verbieden van betaalde advertenties en het ingrijpen op wat mensen mogen publiceren. Zelfs als we zouden overwegen om bepaalde betaalde zaken te verbieden, is dat nog iets anders dan zeggen dat een partij, politicus of eender wie in onze samenleving iets niet mag doen. Op dat gebied delen we dezelfde liberale waarden. Mensen moeten heel veel kunnen zeggen, maar dat betalend gaan verspreiden is wel nog iets anders.

U hebt goed aangevoeld dat wij hier ook zeer genuanceerd naar kijken. Het is volgens mij een slechte zaak om de technologie van de toekomst en alle mogelijkheden die daaraan verbonden zijn, opzij te gooien vanwege een aantal problemen. Maar we zijn het aan onszelf verplicht als parlement en overheid om ervoor te zorgen dat onze regelgeving het hoofd kan bieden aan de problemen die vandaag opduiken. Ik denk dat ik met zeer veel interesse zal uitkijken naar de lijst die u verbiedt. U zult begrijpen uit mijn tonaliteit dat ik waarschijnlijk iets bezorgder ben over alle mogelijke vormen van misbruik die er zijn, omdat uit onderzoek ook wel blijkt dat er wel degelijk bepaalde grote problemen zijn.

Ik zou willen afsluiten met een dubbele oproep. Wat de federale overheid betreft, ben ik het volledig met u eens: we zijn hier autonoom voor bevoegd, dus laat ons finaal zelf de keuze maken. Ik denk wel dat we er toch naar moeten streven om één kieswetgeving te hebben op dat gebied en om die voor de burger en de politicus zo leesbaar mogelijk te houden. Enige harmonisering lijkt mij een interessante piste om te bespreken.

Ten tweede – en ik kijk ook naar de voorzitter –, denk ik dat dit een debat is dat misschien wel voorbij kan gaan aan de tegenstelling meerderheid-oppositie en regering-parlement en dat we als parlement mee de leiding kunnen nemen in dit debat. Ik hoop ook dat u voelt aan mijn tonaliteit dat wij oprecht de ambitie hebben om dat op een serene en gezonde manier te doen. Ik kijk dus ook naar de voorzitter van deze commissie. Misschien is het interessant om hierrond tijdens de werkzaamheden na de begrotingsbesprekingen experten uit te nodigen en hierover een gesprek te voeren, zonder dat we dan al de druk voelen om ergens te landen, want daar hebben we de nodige tijd voor. Misschien moeten we dat tijdens de regeling van de werkzaamheden bespreken.

U zegt dat u nog wat denkwerk zult doen. Ik denk dat het ook interessant is dat u daar de expertise die in ons land aanwezig is, bij betreft. Het is toch niet weinigzeggend dat zelfs de topman van Twitter zegt dat Twitter betalende advertenties gewoon gaat verbieden, omdat uit jaren ervaring blijkt dat die een pervers effect hebben op de Twittergebruikers. Dat is niet zonder betekenis.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik vind het goed dat collega Vaneeckhout het debat geopend heeft, want het is een zeer interessant debat dat we hier zeker moeten voeren. En we zullen dat debat hier zeker ook nog voeren, als we de aanpassingen op het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bespreken.

Ik wil wel een schot voor de boeg gooien. Ik ben blij, minister, dat u de intentie hebt om meer te gaan toelaten. Campagne voeren vandaag is niet hetzelfde als vijf of tien jaar geleden. Facebook, Youtube en Instagram zijn de nieuwe televisiekanalen geworden, zoals we in dit parlement allemaal weten. Daartegenover verbieden we vandaag een aantal zaken rond reclamespots op televisie en radio en we verbieden bijvoorbeeld ook reclames op commerciële led-borden (light-emitting diode), terwijl het vanuit een duurzaamheidsperspectief goed zou zijn om dat wel toe te laten.

Ik denk dat dit zeker een goed debat is, dat we hier kunnen voeren. Ik zie ernaar uit.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik wil me hierbij aansluiten. Nu de institutionele hindernis om de lijst bij te werken is weggewerkt, denk ik dat het goed is om met een voorstel te komen. Wat ons betreft mag u heel ver gaan in het schrappen van die verbodsbepalingen. Ik denk dat het belangrijk is dat er een financiële beperking blijft – dat is evident –, maar dat er binnen die financiële limiet zoveel mogelijk vrijheid is voor de kandidaten. Als kandidaten hun campagne volledig online of net op papier willen voeren, dan moeten ze daar een zo verregaand mogelijke vrijheid toe krijgen.

Wat de mogelijkheid betreft tot het verbieden of stopzetten van betalende advertenties online, moeten we toch opletten. Mochten we morgen een kranteneigenaar hebben die geen politieke advertenties meer aanvaardt, dan zouden we dat allemaal wel heel ver gaan vinden, want dan lijkt dat wel heel erg op censuur. Ik volg daar toch het voorbeeld niet van de man van Twitter, die zegt: 'We gaan het dan maar verbieden.' Geef daar alle ruimte, en het is aan ons om de mensen proberen te overtuigen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik vind dit stuk voor stuk wijze woorden van de verschillende collega's, in al hun nuances en tonaliteit. Het is een debat dat we grondig moeten voeren en waar we goed over moeten nadenken. Het is iets heel belangrijks. Op welke manier kan men campagnevoeren? Op welke manier is er vrijheid van meningsuiting? Kan die, ja dan neen, ondersteund worden met financiële middelen? We hebben daar een kader voor afgesproken. Partijen worden publiekelijk gefinancierd. Dat is belangrijk. Dat is anders dan in andere landen. Op die manier is er ook een duidelijke controle op de financiële middelen van politieke partijen. Ik sta er altijd voor open om daar een debat over te voeren.

Mijn uitgangspunt is inderdaad voor een stuk de vrijheid. Ik merk bij iedereen een zeer genuanceerde benadering. Dat waardeer ik. Het is inderdaad zinvol om op het moment dat we een voorstel hebben vanuit de regering, dat hier in het parlement over de grenzen van meerderheid en oppositie heen te bespreken.

Het zal u niet verbazen dat ik nogal sterk aansluit bij de opening van collega Warnez en collega Ongena. Maar ook u, collega Vaneeckhout, zegt zaken waarin ik me kan herkennen. Ik denk dus dat we daar de volgende maanden sereen verder over moeten kunnen discussiëren.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik ben blij dat er ook wat collega's in de commissie betrokken zijn. Het is een belangrijke thematiek, waar we de komende maanden en jaren op kunnen werken.

Ik wil nog aanvullen dat vrijheid voor burgers niet alleen is dat ze alles kunnen publiceren en met alles kunnen adverteren, maar dat burgers ook tot een bepaalde hoogte beschermd zijn, dat er niet massaal in hun privéleven wordt binnengedrongen met politieke boodschappen. Dat is ook een belangrijk aandachtspunt. Ook dat is iets waarvan ik merk dat het heel erg leeft in de samenleving. Burgers geven het signaal dat hun Facebooktijdlijn onverdraagbaar was op het einde van de campagne, omdat alles vol stond met politieke boodschappen. De vraag is op welke manier dat bijdraagt tot een politiek draagvlak en het geloof in de politiek.

We zullen verschillen van mening of nuances, maar we kunnen wel het debat voeren over waar die democratische evenwichten liggen en hoe we een 'level playing field' op democratisch niveau garanderen tussen alle partijen.

Ik wil afsluiten met een oproep. Collega Warnez zegt terecht dat Facebook, YouTube en Instagram de kanalen van de toekomst zijn. Dat klopt, maar tegelijk was onze regelgeving nu niet mee met de campagne die gevoerd is. En over vijf jaar zal het al weer helemaal anders zijn. Het gaat razendsnel op technologisch gebied. We moeten de ambitie hebben om ook al verder vooruit te kijken naar wat de campagne van 2024 zal zijn. Want waarschijnlijk heeft Facebook tegen dan een veel beperktere impact op campagnes dan nu het geval is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologische code voor lokale mandatarissen – 392 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Minister, het is opnieuw de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) die mij geïnspireerd heeft tot deze vraag. De VVSG heeft namelijk een model van deontologische code uitgewerkt, met als doel de lokale mandatarissen een kader te bieden waarbinnen ze hun mandaat dienen uit te oefenen. Het is goed dat dat gebeurt. Die deontologische code is een algemene leidraad voor lokale mandatarissen om deontologisch correct te handelen bij de uitoefening van hun mandaat. Dat handelen steunt op een aantal waarden, zoals dienstbaarheid, functionaliteit, onafhankelijkheid, openheid, betrouwbaarheid en zorgvuldigheid. Het is geen verplicht voer, maar een inspiratiebron waar de gemeente zelf mee aan de slag kan gaan om een eigen code op te stellen.

In een van de optionele hoofdstukken van het model worden de begunstigings-tussenkomsten aangesneden. Er wordt gesteld dat de dossierbehandelende personeelsleden alle tussenkomsten van lokale mandatarissen dienen op te nemen in het dossier, wat ook de aard van de tussenkomst of hoedanigheid van de tussenkomende persoon is. Dat staat in artikel D5.

Er zijn volgens het model van de deontologische code echter een aantal uitzonderingen, die in een ander artikel zijn opgenomen. Ik citeer letterlijk: "De volgende handelingen worden niet beschouwd als tussenkomsten die in het administratief dossier dienen te worden opgenomen." Het gaat enerzijds om louter informatieve vragen van algemene of technische aard en anderzijds over vragen en interventies

van uitvoerende mandatarissen in het kader van hun functionele en hiërarchische relaties met de behandelende personeelsleden en diensten.

Net met betrekking tot dat laatste punt zijn er een aantal bekommernissen, want die laatste uitzondering zou tot gevolg kunnen hebben dat de interventies van schepenen en burgemeesters vaak niet in het dossier zullen worden opgenomen. Dit maakt natuurlijk een eventuele inmenging of poging tot inmenging mogelijk en het bemoeilijkt in de eerste plaats ook de controle heel sterk.

Ik wil hier verwijzen naar de deontologische code van de Vlaamse volksvertegenwoordigers inzake dienstverlening aan de bevolking. Daar is een gelijkaardige passage in opgenomen. Alle schriftelijke en mondelinge interventies van Vlaamse volksvertegenwoordigers bij behandelde magistraten, ambtenaren of hun diensthoofden moeten in het dossier worden opgenomen. Daar zijn geen uitzonderingen op voorzien.

Minister, bent u van oordeel dat de passage in het model van deontologische code met betrekking tot de uitzonderingen op het opnemen van interventies van lokale mandatarissen in de dossiers mogelijk de deur openzet voor inmenging? Hoe kan een poging tot inmenging effectief worden gecontroleerd indien ze niet in het dossier wordt opgenomen? Is de uitzondering voor uitvoerende mandatarissen in het modelreglement van de VVSG in overeenstemming met de Vlaamse regelgeving?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Voorzitter, wat heeft de VVSG allemaal gedaan? Waarom heeft die directeur dat toegelaten, om nog van de raad van bestuur te zwijgen?

Mijnheer De Loor, alle gekheid op een stokje, de deontologische code voor lokale mandatarissen is verplicht. De artikelen 39 en 55 van het decreet van 22 september 2017 dat het lokale bestuur regelt, stellen dat een deontologische code moet worden opgesteld. Dat moet gebeuren, maar het is opnieuw de discussie over een keizer-koster en grote lokale autonomie. U hebt daarstraks nog een vurig pleidooi voor lokale autonomie gehouden. Dit decreet laat de lokale besturen een grote autonomie om dit zelf in te vullen. Vlaanderen heeft een kader en de lokale besturen vullen dit zelf in. Dat is belangrijk, want de lokale besturen moeten zelf aan integriteitsdilemma's werken. Aangezien ze hier zelf aan moeten werken en hier zelf aan moeten sleutelen, krijgen ze een interne dynamiek inzake responsabilisering, bevraging en kritisch denken. Maatwerk is ook heel belangrijk. Het is evident dat de ene gemeente de andere niet is. Dit is een heel goed principe.

Als ondersteunende organisatie heeft de VVSG, dienstvaardig als ze is, een model van deontologische code ontworpen. Dat model is vrijblijvend. Gemeenten kunnen besluiten dat instrument niet te gebruiken en zelf een deontologische code op te stellen. Het model is faciliterend voor de lokale besturen.

De VVSG heeft nog iets meer gedaan. Met de voorzichtigheid die haar kenmerkt, heeft ze een basistekst gemaakt met een aantal optionele hoofdstukken. U hebt verwezen naar een van die optionele hoofdstukken, namelijk artikel D6. Dat artikel moet evenwel samen worden gelezen met een ander artikel, namelijk artikel D2. In dat artikel staat heel duidelijk dat begunstigingstussenkomsten verboden zijn. Artikel 2 van de basistekst van de deontologische code stelt tevens dat elke mandataris steeds de decretale bepalingen over mogelijke belangenvermenging in het achterhoofd moet houden en zich hiervan bewust moet zijn ten aanzien van zijn eigen integriteit.

Dus, vanuit die samenlezing – D6 samen gelezen met D2 – maakt het algemene principe dat in de code staat, dat er geen tegenstrijd is in de regelgeving. Kan de VVSG dat nog verduidelijken? Dat is altijd mogelijk, nuttig en zinvol, zeker als er

ter zake verwarring zou ontstaan. Op basis van het samenlezen van de verschillende artikels is het algemene principe glashelder dat dit niet in tegenspraak is met de bepalingen die we decretaal hebben goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

De deontologische code zelf is niet juridisch afdwingbaar. Daarnaast zijn er natuurlijk wel een aantal andere instrumenten waarover lokale besturen, lokale politici en burgers beschikken om op te treden, indien ze menen geconfronteerd te worden met een deontologische fout, met belangenvermenging, met ongeoorloofde ingrepen. Bij een vermoeden van onpartijdigheid van lokale mandatarissen kan er een klacht worden ingediend bij de toezichthoudende overheid. Bij vaststelling van belangenvermenging kan dit leiden tot een vernietiging van het besluit.

De Vlaamse Regering kan burgemeesters en schepenen een tuchtsanctie opleggen in geval van kennelijk wangedrag. De Raad van State kan de betwiste beslissing ten gronde onderzoeken en nagaan of er sprake is van ongeoorloofde begunstigingstussenkomsten. Indien er sprake is van een moreel belang kan de Raad van State de beslissing schorsen. Ook het parket kan de belangenvermenging onderzoeken. Dit kan leiden tot een strafrechtelijke of burgerrechtelijke veroordeling.

Tot slot kan ook Audit Vlaanderen bij een lokaal bestuur de naleving van de regelgeving en procedures controleren door middel van een audit, en zo mogelijk fraude bij een lokaal bestuur onderzoeken.

Er zijn dus een hele reeks, en volgens mij voldoende instrumenten en regelgevende bepalingen die vormen van inmenging door lokale mandatarissen kunnen voorkomen en beteugelen. Uw kernvraag is of dit in strijd is met onze regelgeving. Deze code is niet in strijd. Is er een mogelijke verwarring denkbaar? Als er verwarring is, dan zou ik de VVSG vragen om de puntjes nog eens duidelijk op de i te zetten, maar er tegelijk op wijzen dat er samenlezing moet zijn. Een artikel staat nooit op zich, het moet samen gelezen worden met de context waarin het staat.

De lokale autonomie blijft maatgevend. Ik ben de VVSG dankbaar om zo'n model te maken met een optioneel en een ander deel, maar gemeenten zijn zelf vrij om dit concreet in te vullen en verder vorm te geven. In de mate waarin ze dat regelmatig updaten – wat trouwens ook gevraagd wordt door de Vlaamse overheid –, is er een permanente zelfbevraging of we op een goede manier bezig zijn met de deontologische regels.

Mijn ervaring, maar dat zal ook de uwe zijn, mijnheer De Loor, is dat we daar in Vlaanderen in het voorbije decennium een kwantsprong vooruit hebben gemaakt. In de manier waarop organisaties zich deontologisch bevragen, zich organiseren en dat auditen, hebben we een positief pad afgelegd in Vlaanderen. Maar het werk ter zake is nooit af, dat ben ik met u eens.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Minister, ik dank u voor dit verduidelikend antwoord. Eerst even een kanttekening. Ik ben tevreden dat uw band met de VVSG veel beter is dan die was met uw voorganger. Dat stemt me heel positief omdat ik heel veel vertrouwen heb in de VVSG. Als we het dan hebben over de inhoud van de vraag, ben ik de mening toegedaan dat we het warm water niet moeten uitvinden. Als de VVSG een instrument zoals de deontologische code en verschillende andere instrumenten aanreikt, dan moet de lokale autonomie maximaal kunnen spelen.

Je moet inderdaad kunnen gaan voor maatwerk, maar het is goed dat die kapstok wordt aangereikt. Daar zijn we het over eens. Het warm water is er, dat moet je niet meer uitvinden, de kapstok wordt aangereikt. Maar we moeten ook zorgen dat de kapstok die wordt aangereikt, en waar heel veel lokale besturen vragende partij

voor zijn, duidelijk is en niet voor verwarring kan zorgen. En ik denk dat die passage, zoals die in het model van deontologische code is opgenomen, enkel voor verwarring kan zorgen. Want ik volg u volledig, minister, wanneer u de instrumenten opnoemt, bijvoorbeeld van Audit Vlaanderen, tot sancties die kunnen worden genomen bij inmenging. Alleen denk ik, minister, dat, door die passage aan te reiken of te vermelden, het steeds moeilijker wordt om te controleren dat er een poging tot inmenging is. Ik stel mij dan ook de vraag waarom die passage wel is opgenomen voor uitvoerende mandatarissen en niet voor álle mandatarissen. Ik zou ervoor willen pleiten dat er daarrond meer duidelijkheid wordt gecreëerd. Want dit bemoeilijkt de controle voor eventueel mogelijke sancties of een audit die moet worden uitgevoerd.

Minister, mag ik u vragen om contact op te nemen met de VVSG? Ik ben blij dat u betere banden met hen hebt dan dat in het verleden het geval was voor de minister van Binnenlands Bestuur. Zo kunnen we daarover duidelijkheid krijgen.

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Minister, collega's, met deze vraagstelling gaan we voorbij aan wat eigenlijk de bedoeling is van zo'n deontologische code. Het is aan elke mandataris om voor zichzelf een deontologie aan te nemen die belangrijk is. Jammer genoeg hebben wij codes nodig, want dat is niet voor iedereen even duidelijk.

De vraag is of we dan moeten proberen om alles tot in het laatste detail te regelen door middel van teksten, en nog maar eens teksten, reglementen, een commissie die daarop toeziet enzovoort? Is die commissie dan wel onafhankelijk genoeg om daarop te kunnen toezien enzovoort?

Ik denk dat er in ons systeem middelen en mogelijkheden aanwezig zijn om een behoorlijk bestuur te voeren. In dat kader treed ik u bij, minister. De VVSG heeft, door middel van een modeltekst, een aanzet gegeven voor het opstellen van een deontologische code. Maar het is niet voldoende om die modeltekst te kopiëren en de naam van de gemeente aan te passen. Nee, het gaat er juist over dat wij er ons als beleidsvoerders van bewust zijn dat we af en toe voor moeilijke dilemma's kunnen komen te staan. In dat kader denk ik dat de tekst, zoals die wordt voorgesteld, en de artikelen D2 en D6 waarnaar juist werd verwezen, daarin heel duidelijk zijn. Het moet mogelijk zijn. Een politicus heeft uiteindelijk toch ook als een van zijn opdrachten om te proberen een antwoorden te verschaffen aan de burger die hem aanspreekt. Gaat dat dan over beïnvloeding? Ik denk het niet.

Diegenen die vandaag roepen en proberen de teksten nóg meer, verder dan het kan, te interpreteren ... 'It takes a twisted mind' om een aantal dingen te vinden in wat eigenlijk gezegd wordt. Voor mij is het heel duidelijk: inmenging om een dossier rechtstreeks te beïnvloeden, kan niet. Het lijkt mij nogal evident dat een uitvoerend mandataris met zijn diensten over dossiers moet kunnen spreken. Het lijkt mij moeilijk uitvoerend mandataris te zijn en niet over dossiers te kunnen spreken met de achterliggende diensten. Als het dan vragen betreft over de duur van de doorlooptijd, over waar het dossier zich bevindt, tegen wanneer er een antwoord mag worden verwacht, dan denk ik dat wij als politicus daarop toch een antwoord moeten kunnen geven. Want anders kunnen we beter de boeken dichtdoen.

Ik pleit er dus absoluut voor dat elke gemeente die oefening ter harte neemt. Wij hebben dat gedaan. De tekst van de VVSG kan daarbij dienen als leidraad. Maar het louter kopiëren van teksten en het louter aanpassen van de naam of titel kan niet volstaan voor een goed bestuur.

De voorzitter: De heer Vaneckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Uit persoonlijke ervaring kan ik bevestigen dat de tekst van de VVSG inderdaad een inspiratie kan zijn voor zeer boeiende debatten, ook in commissies en gemeenteraden. Bij de start van de legislatuur was dat bij ons alvast het geval. In die zin is dat volgens mij de eerste bedoeling van dat document. Dat is een goede zaak.

Ik ben het er wel mee eens dat er verwarring mogelijk is op basis van wat er in dit ontwerp staat. Het gaat niet over technische vragen die een uitvoerend mandataris kan stellen, om antwoorden te kunnen geven op vragen van burgers. Ik denk wel dat een slechte interpretatie van deze tekst het op de een of andere manier mogelijk maakt dat uitvoerende mandatarissen zich heel sterk functioneel gaan inmen-gen. Als een tekst een dergelijke verwarring mogelijk maakt, is hij niet helemaal perfect opgemaakt. Er is nog wat verfijningswerk aan te doen. We moeten ook de specifieke reflex hebben dat in een schepencollege de uitvoerende mandatarissen werken als een college. Een bevoegd schepen kan daarover met zijn diensten in gesprek gaan. Alle schepenen zijn bevoegd voor alle materies. Als iemand op dat ogenblik operationeel weinig ter zake doet, is het mogelijk dat hij toch een functionele relatie opneemt in andere dossiers. Dat vergt misschien wat extra verklaring in een begeleidend schrijven van de VVSG, of iets dergelijks.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Beide sprekers hebben verwezen naar hun lokale ervaring. Ik heb die ook. Het feit dat je als lokaal bestuur verplicht wordt om een deontologische code en een aantal spelregels op te stellen, maakt dat je daarover eens moet nadenken. Die oefening is wel zinvol. Het is evident dat iedereen een moreel besef heeft en dat iedereen een morele verantwoordelijkheid heeft. Daar moet je zelf invulling aan geven. Spijtig genoeg moeten we regels opstellen.

Mijnheer Vandeput, ik volg u daarin volledig. Er zijn nu eenmaal altijd rotte appels of mensen die houvast nodig hebben. Maar het is ook nodig omdat het soms te complex is. Spelregels zorgen voor zekerheid: dan weten we dat we ons daaraan moeten houden.

We moeten elkaar ook geen Liesbeth noemen. We kennen de lokale organisatie heel goed. We weten wat de relatie is tussen een schepen en zijn administratie. Dat is een heel interactieve en lokaal vaak heel intense relatie waarbij men dossiers samen bespreekt en opbouwt, waarbij prioriteiten in behandeling worden gegeven en waar ook politieke duiding moet worden gegeven. Ik spreek niet over individuele politieke duiding.

Hoe pakken we dit probleem nu aan? Hoe bekijken we het in de toekomst? Een college beslist inderdaad als een college. Maar op heel veel plaatsen is die taakverdeling toch meer dan louter symbolisch. Ook de Vlaamse Regering werkt als een college. Maar de relatie die ik als minister van Binnenlands Bestuur heb met een administrateur-generaal van een domein dat onder mij ligt, is evident anders dan voor de collega die het cultuurbeleid of de ruimtelijke ordening onder zich heeft. Het is evident dat daar een relatie ontstaat en een dynamiek, dat je van gedachten wisselt, dat ik mijn politiek beleidskader heb en, met respect voor de autonomie van de administratie, dat er interactie is. Die interactie is op zich gezond. Als we denken dat de uitvoerende mandataris exact dezelfde positie heeft als een schepen of een gemeenteraadslid, doen we de waarheid en de werkelijkheid en de realiteit geweld aan. Evident moet die schepen zich, evenzeer als een gemeenteraadslid, onthouden van elke vorm van politieke bevoordeling. Dat staat heel duidelijk in het ontwerp van deontologische code van de VVSG. Dat is ook wettelijk verankerd. Daar zitten controlemechanismen op. Maar elk gesprek, elke mail, elke aansturing, elke dialoog, elk onderhoud dat de schepen heeft met de administratie proberen te vatten in regeltjes: daar moeten we redelijk in zijn, dat

is niet mogelijk en ook niet wenselijk. Dat zou tot verstarring leiden, tot verkramping. Dat moeten we absoluut vermijden.

Ik moet u eerlijk zeggen dat ik in de achttien jaar dat ik lokaal uitvoerend mandataris ben, soms heb gemerkt dat men onnodig begint te verkrampen omdat men schrik heeft dat men niet meer juist bezig is en niet meer op een goede manier werkt. De reflex om na te denken over of men nog wel goed deontologisch bezig is, mag niet leiden tot een verkramping. Dat is het evenwicht dat we altijd moeten zoeken. Als je op een bepaalde – ik ga niet zeggen 'slechte' – manier geïntentioneerd bent, zou je je kunnen afvragen of die VVSG-regels hier niet tot enige onduidelijkheid leiden. Maar als je het geheel bekijkt en de samenhang tussen de dingen begrijpt, is het duidelijk niet zo. Misschien is het nuttig dat de VVSG, die de voorbije dagen veel kwaliteit heeft verloren, daar nog eens duidelijkheid over brengt. Ik ben ervan overtuigd dat er voldoende geïnvesteerd is door de vorige directeur, zodat daar opnieuw slagkracht kan worden gevonden. Alle gekheid op een stokje: we moeten ervoor opletten dat we niet in reglementitis vervallen, want dan maken we alles kapot.

Kurt De Loor (sp.a): Minister, vertrekkende van uw laatste zin: ik ben het er voor honderd procent mee eens dat we niet mogen vervallen in reglementitis. Ik heb hier ook niemand horen pleiten voor bijkomende regels, alleen voor duidelijkheid, om verwarring te voorkomen. Naar mijn aanvoelen, en niet enkel dat van mij, want ik werd daarover gecontacteerd door een aantal andere collega's, leidt die bijkomende uitzondering, dus die bijkomende regel, net tot meer verwarring. Ons pleidooi is dus, en wij volgen u daarin, om meer duidelijkheid te vragen aan de VVSG, zodat we maximaal kunnen inzetten op het uitgangspunt waarover we het allemaal eens zijn, namelijk geen begunstigingstussenkomsten en iedereen heeft een deontologie te respecteren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.